

Activiteitenverslag Adoptie 2018

Kind & Gezin
Vlaams Centrum voor
Adoptie

Inhoud

1.	VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE	3
1.1	Informatieverstrekking	3
1.2	Inzage van adoptiedossiers	4
1.3	Rootsvragen	7
1.4	Naar een afstammingscentrum	8
1.5	Partners	9
1.5.1	Wie is wie?	9
1.5.2	Toegekende subsidies	13
1.5.3	Aanpak overlegmomenten	14
1.5.4	Het raadgevend comité van het Vlaams Centrum voor Adoptie en de Vlaamse adoptieambtenaar	14
1.5.5	Andere Belgische overheden	15
1.5.6	Andere Europese centrale autoriteiten	16
1.5.7	Service Social International	17
1.5.8	Permanent Bureau van Den Haag	17
1.5.9	Conferenties	17
1.6	Buitenlandse missies en delegaties	18
1.6.1	Missies	18
1.6.2	Delegaties	19
1.6.3	Ondersteuning programma's	21
2.	ADOPTIE VAN EEN NIET-GEKEND KIND	22
2.1	Aanmeldingen	24
2.2	Instroombeheer en voorbereiding	24
2.2.1	Instroombeheer	24
2.2.2	Vorbereiding	26
2.3	Maatschappelijk onderzoek	27
2.3.1	Verloop van het maatschappelijk onderzoek	28
2.3.2	Adviezen	28
2.4	Geschiktheidsvonnissen	30
2.5	Bemiddeling	33
2.5.1	Bemiddeling door een interlandelijke adoptiedienst	33
2.5.2	Bemiddeling door een binnenlandse adoptiedienst	57
2.6	Erkenning en registratie	61
3.	ADOPTIE VAN EEN GEKEND KIND	62
3.1	Intrafamiliale adoptie	62
3.1.1	Aanmelding en voorbereiding	62
3.1.2	Maatschappelijk onderzoek en geschiktheid	63
3.1.3	Kanaalonderzoek	64
3.2	Binnenlandse adoptie van een gekend kind	68
3.2.1	Aanmelding en voorbereiding	68
3.2.2	Verzoekschrift adoptie met mogelijk maatschappelijk onderzoek	70

1. VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE

Het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) speelt een centrale rol bij elke adoptieprocedure voor een minderjarig kind door (kandidaat-)adoptieouders die in Vlaanderen of Brussel wonen. Bij zowel de interlandelijke (= buitenlandse) als de binnenlandse adoptie staat het VCA in voor het goede verloop van het proces.

De opdrachten van het VCA zijn zeer uiteenlopend. Naast de erkenning en subsidiëring van adoptievoorzieningen is er de individuele begeleiding van (kandidaat-)adoptieouders, de algemene informatieverstrekking, het geven van inzage aan geadopteerden, het samenwerken voor en met partners en de buitenlandse missies en delegaties in het kader van (al dan niet opgestarte) kanalen.

1.1 Informatieverstrekking

Het VCA is voor Vlaanderen het eerste aanspreekpunt voor iedereen die informatie wil over binnenlandse of interlandelijke adoptie van minderjarigen. Deze informatieverstrekking is een belangrijk deel van de werking. De grootste doelgroep zijn de kandidaat-adoptieouders. Zij willen zowel algemene informatie bij het opstarten van een adoptieprocedure, als nadien tijdens hun individueel adoptieproject. Daarnaast komen er ook vragen van geadopteerden, pers, adoptieouders, afstandsouders, studenten en binnenlandse en buitenlandse autoriteiten.

De informatieverstrekking aan kandidaat-adoptieouders gebeurt voornamelijk door het verspreiden van informatiebrochures en het aanbod van informatie op de website (<https://www.kindengezin.be/adoptie/>).

Nieuwe kandidaat-adoptieouders krijgen bij elke nieuwe stap van hun procedure de informatie die voor hen op dat ogenblik relevant is. Er worden ook herinneringen gestuurd als kandidaat-adoptieouders niet tijdig de volgende stap zetten (het bevestigen van de verderzetting van de adoptieprocedure na het volgen van de infosessie (binnen 60 dagen), indienen van het verzoekschrift om geschikt verklaard te worden (binnen het jaar) na het volgen van de voorbereidingscursus,...).

Naast de schriftelijke informatie verzorgt het VCA het luik 'Adoptie' op de website van Kind en Gezin, dat zich tot een ruimer publiek richt. Sinds juli 2015 verspreidt het VCA ook een nieuwsbrief. Ieder kwartaal kan iedere geïnteresseerde zo de recentste ontwikkelingen over adoptie volgen. Inschrijven kan eenvoudig via de website van Kind en Gezin. Ondertussen hebben 1.563 (1.426 in 2017) mensen zich geabonneerd op deze nieuwsbrief.

Tegelijk met de nieuwsbrief startte het VCA in 2015 ook met een Facebookpagina om ook op die manier zoveel mogelijk mensen te bereiken. Deze pagina heeft 751 (673 in 2017) volgers. Tenslotte schrijft het VCA ieder kwartaal 1 of meerdere artikels in het VAG-magazine over een actueel thema (cf. paragraaf 1.5.1 voor meer uitleg over VAG). Het verspreiden van informatie gebeurt dus op veel verschillende manieren zodat zoveel mogelijk (kandidaat-) adoptieouders, geadopteerden, geboorteouders, andere betrokkenen en geïnteresseerden bereikt kunnen worden.

Het VCA biedt daarnaast telefonische permanentie en trajectbegeleiding. De trajectbegeleiders verzorgen de telefoonpermanentie gedurende 4 halve dagen per week. De schriftelijke vragen die per post of per e-mail worden gesteld, door zowel (kandidaat-)adoptieouders, geadopteerden, erkende organisaties en andere overheidsinstanties, beantwoorden de trajectbegeleiders zo snel als mogelijk. Daarnaast verwerken ze de aanmeldingen voor binnenlandse en interlandelijke adoptie, contacteren ze de kandidaat-adoptieouders bij iedere procedurestap en registreren ze de bemiddelingskeuze (via een adoptiedienst of zelfstandige adoptie). Ze volgen de dossiers zoveel mogelijk digitaal op zodat een snelle afhandeling van vragen en acties met betrekking tot de adoptiedossiers mogelijk is.

In het kader van de verdere digitalisering werd in 2018 verder gegaan met het inscannen en bewaren van dossiers in een digitale bibliotheek. Na afronding van de adoptie, kunnen deze digitale dossiers automatisch gearchiveerd worden. Dit zal de inzage voor de geadopteerde in de toekomst gemakkelijker maken.

1.2 Inzage van adoptiedossiers

Interlandelijke adoptie

Met de inwerkingtreding van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende het inzagerecht en de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van 22 maart 2013 konden interlandelijk geadopteerden hun recht op inzage in hun adoptiedossier in de praktijk opeisen. Het verlenen van die inzage is een van de opdrachten van de Vlaamse adoptieambtenaar. In het licht daarvan moet iedereen die in het bezit is van een adoptiedossier van een derde een kopie aan de Vlaamse adoptieambtenaar bezorgen, zodat deze kan instaan voor de bewaring en eventuele inzage.

In het kader van deze opdracht werd in 2018 verder gewerkt aan het inscannen van alle (vroegere) adoptiedossiers om ze zo digitaal te bewaren. Het inzagerecht kan daardoor ook in de verre toekomst blijvend gewaarborgd worden. Het gaat om dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan maar waarvan de dossiers werden overgenomen door de huidige erkende adoptiediensten.

Het betreft de vroegere adoptiediensten: 'De Vreugdezaaiers', 'Hogar Para Todos', 'Interadoptie' en 'Adoptiewerk Vlaanderen'. Naast het digitale dossier blijft ook het originele dossier bewaard voor het geval dat de geadopteerde de originele foto's of documenten wil bekijken.

Wanneer geadopteerden inzage vragen in hun dossier, gaat het VCA na of het dossier in haar bezit is. Dit is niet altijd het geval. Soms is het dossier wel aanwezig, maar bestaat het uit zeer weinig documenten die geen antwoord bieden op de vragen van betrokkenen. Het VCA doet het mogelijke om de geadopteerden verder te helpen. Hiervoor worden andere diensten gecontacteerd zowel in het binnenland (familierechtbanken, het Rijksarchief, de Franse Gemeenschap,...) als in het buitenland (weeshuizen, autoriteiten,...). Bij elk contact met buitenlandse overheden wordt het belang van dit inzagerecht benadrukt, met wisselend resultaat. In het kader van de inzagevragen werd in 2016 met Dienst Vreemdelingenzaken een werking uitgebouwd zodat het VCA ook documenten uit hun archieven kan opvragen. Zij beschikken over oudere dossiers en over de dossiers van kinderen die in het verleden naar België kwamen via SAVE. Dit was een instelling voor opvang van métiskinderen in Rwanda.

In 2018 werd het VCA door 25 interlandelijk geadopteerden (of hun wettelijke vertegenwoordiger) gecontacteerd om inzage te krijgen in hun adoptiedossier. Daarnaast vroegen 8 geadopteerden (of hun wettelijke vertegenwoordiger) die eind jaren 50 naar België kwamen via SAVE inzage in hun dossier: 7 van de 8 personen kregen effectief inzage. Voor 1 aanvraag kon nog geen inzage verleend worden, omdat het VCA de vraag pas eind 2018 ontving en het adoptiedossier nog niet werd ontvangen.

Aan 10 van de 25 interlandelijk geadopteerden kon inzage worden verleend. Van de geadopteerden die geen inzage kregen bij het VCA, werden er 2 doorverwezen naar de adoptiedienst die instond voor de bemiddeling. Aan 5 geadopteerden werd er extra informatie gevraagd, maar zij gaven geen gevolg aan deze vraag; 1 geadopteerde ging niet in op het voorstel van afspraak. Voor 1 geadopteerde werd geen dossier gevonden. Voor 6 geadopteerden zoekt het VCA in 2019 nog verder naar een dossier.

De geadopteerden, die om inzage vroegen, waren respectievelijk afkomstig van Bulgarije (1), Chili (4), Colombia (1), de Filipijnen (2), Ethiopië (3), Haïti (1), India (5), Oekraïne (1), Rusland (3), Rwanda (3 geadopteerden en 8 métiskinderen die naar België kwamen via SAVE) en Sri Lanka (1).

Daarnaast kregen in 2018 ook 7 andere interlandelijk geadopteerden inzage in hun dossier. Hun vraag tot inzage dateerde reeds van 2016 of 2017. Het gaat hierbij om 2 geadopteerden die in 2017 niet zijn ingegaan op hun voorstel van afspraak, maar in 2018 het VCA opnieuw contacteerden voor inzage in hun adoptiedossier.

Ook 3 geadopteerden voor wie de vraag naar inzage in 2017 nog verder liep, werden afgerond en kregen in 2018 inzage bij het VCA. Voor 1 geadopteerde waar de vraag voor inzage in 2017 nog niet werd afgerond, kwam de inzage in 2018 tot stand bij de familierechtbank. 1 geadopteerde die in 2016 inzage vroeg, en welke nog verder liep in 2017, kreeg in 2018 inzage in zijn dossier.

In 2018 contacteerden 2 interlandelijk geadopteerden het VCA, die reeds in 2016 en 2017 inzage vroegen (hiervan ging 1 geadopteerde in 2017 niet in op het voorstel van afspraak en 1 geadopteerde ging toen niet in op de vraag naar extra informatie). In 2018 kon geen inzage aan hen verleend worden, omdat ze opnieuw niet zijn ingegaan op het voorstel van afspraak en de vraag naar extra informatie.

Bij de inzage in het dossier kan iedere geadopteerde een vertrouwenspersoon meebrengen. De geadopteerden krijgen ook telkens de mogelijkheid om inzage te krijgen in aanwezigheid van iemand van Steunpunt Adoptie. Deze persoon kan na de inzage psychosociale ondersteuning bieden. Uiteindelijk maakten 9 geadopteerden die in 2018 op inzage kwamen gebruik van deze mogelijkheid.

Binnenlandse adoptie

Op 20 maart 2015 wijzigde het Vlaams Parlement het decreet van 3 mei 1989 houdende erkenning van adoptiediensten en het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van interlandelijke adoptie van kinderen. Door deze wijziging kreeg het VCA de bevoegdheid om ook van alle binnenlandse adoptiedossiers een kopie te bewaren. De Vlaamse adoptieambtenaar kreeg verder de opdracht om inzage te verlenen in de binnenlandse adoptiedossiers en bijstand te verlenen aan geadopteerden die op zoek zijn naar informatie over hun adoptie.

De artikelen 27 en 28 van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2002 betreffende adoptiediensten die bemiddelen voor binnenlandse kinderen blijven eveneens gelden. De dossiers moeten aldus ook door de binnenlandse adoptiedienst bewaard worden en zijn bij de dienst toegankelijk via de coördinator. De betrokkenen kunnen toegang krijgen tot het dossier, rekening houdend met de bescherming van de privacy van derden.

De vraag tot inzage in het adoptiedossier werd door 15 binnenlands geadopteerden gesteld. Er werden 10 geadopteerden doorverwezen naar de adoptiedienst Adoptiehuis en 1 naar de adoptiedienst Thérèse Wante. 1 binnenlands geadopteerde kreeg op uitdrukkelijke vraag inzage bij het VCA. Het VCA kreeg 2 keer een vraag vanwege Adoptiehuis of het VCA over een dossier beschikte; dit bleek 2 keer het geval. Het dossier werd dan ook voor inzage overgemaakt aan de binnenlandse adoptiedienst. Voor 1 geadopteerde beschikte noch het VCA noch Adoptiehuis over een dossier.

Voor 1 geadopteerde was de vraag zo summier dat het niet duidelijk was of het om een binnenlandse of interlandelijke adoptie ging. Op de vraag van het VCA naar meer informatie werd niet ingegaan.

1.3 Rootsvragen

De vraag naar inzage van het adoptiedossier, is vaak gekoppeld aan een ruimere vraag naar informatie over de roots of herkomst van de geadopteerde, soms zelfs aan een effectieve zoektocht naar de biologische familie.

Voor 50 zoektochten, omkaderd door Adoptiehuis, werd het Rijksregister geraadpleegd.

In 2018 werd het VCA rechtstreeks aangesproken voor 36 zoekvragen. Het ging dan zowel om binnenlands geadopteerden als geadopteerden uit het buitenland.

In 4 gevallen werd het VCA door een (tussen)persoon of instelling uit het buitenland gecontacteerd (2 uit Zuid-Korea, 1 uit Polen en 1 uit Nederland). Deze families uit het buitenland waren op zoek naar hun (mogelijks) geadopteerde familieleden in België. Bij 1 zoekvraag uit Zuid-Korea bleek de gezochte familie in de Duitstalige Gemeenschap te wonen. De zoekvraag werd hierna aan hen doorgegeven. Bij de tweede zoekvraag uit Zuid-Korea bleek de familie in de Franse Gemeenschap te wonen. De zoekvraag werd in dit geval aan de Franstalige centrale autoriteit (ACC) doorgegeven.

Buitenlands geadopteerden stelden 14 keer de vraag naar ondersteuning bij hun zoektocht (1 uit Bulgarije, 2 geadopteerden uit Chili, 1 uit Colombia, 1 uit Congo via SAVE, 1 uit El Salvador, 1 uit Guatemala, 2 geadopteerden uit India, 2 geadopteerden uit Roemenië, 1 uit Rusland, 1 uit Rwanda via SAVE en 1 uit Vietnam).

Hiernaast werd het VCA ook gecontacteerd door 3 adoptiegezinnen die vanuit Sri Lanka een kind hadden geadopteerd. Dit waren recentere adopties. Deze zoektochten kwamen er naar aanleiding van berichten in de media over adopties uit Sri Lanka uit de jaren 80 waarbij in sommige gevallen de documenten van de adoptie volgens geadopteerden foutieve informatie bevatten. In het kader van de rootsvragen uit Sri Lanka ging VCA in januari 2018 naar een bijeenkomst met andere Europese centrale autoriteiten en de Sri Lankaanse centrale autoriteit voor adoptie. Tijdens dit overleg gaf de centrale autoriteit in Sri Lanka aan dat concrete zoekvragen aan hen gesteld kunnen worden via de ontvangende centrale autoriteiten. Zij zullen vervolgens de vragen doorgeven aan de lokale en regionale afdelingen die instaan voor de zoektocht op het terrein.

Van de binnenlands geadopteerden of hun biologische familieleden kwamen 15 vragen, waarvan 7 vragen via Adoptiehuis. In 2018 kreeg het VCA 1 vraag van een binnenlandse geboorteouder, in 2 gevallen ging het om iemand van de ruimere biologische familie die op zoek was naar zijn of haar binnenlands geadopteerde familielid, 4 keer stelde de binnenlands geadopteerde de vraag zelf.

In het kader van rootsvragen van métiskinderen vroeg het VCA op 16 januari 2018 een machtiging aan de Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid aan voor het delen van informatie uit de archieven. Op 6 maart 2018 werd deze aanvraag goedgekeurd, zodanig dat we sindsdien op deze archieven beroep kunnen doen in het kader van rootsvragen.

Met de Franstalige centrale autoriteit had het VCA tweemaal een overleg in het kader van inzagevragen van kinderen die via SAVE naar België kwamen.

[1.4 Naar een afstammingscentrum](#)

In december 2014 startte het Vlaams Parlement met verschillende hoorzittingen over het thema gedwongen adopties. Bij gedwongen adopties, veelal in de jaren 50 tot in de jaren 80, ondervonden zwangere vrouwen druk om hun baby af te staan voor adoptie. Naar aanleiding van deze hoorzittingen werd

in 2015 een expertenpanel opgericht op vraag van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen. Het expertenpanel gaf in uitvoering van een resolutie van het Vlaams Parlement ook een advies over de oprichting van een DNA-databank voor geadopteerden met zoekvragen.

Zo werd in het najaar van 2015 een werkgroep rond afstammingsvragen opgericht. Het onderzoek van het expertenpanel naar gedwongen adopties bracht immers aan het licht dat er vandaag ook vragen rijzen rond andere afstammingsgerelateerde problematieken zoals kinderen die geboren zijn in Frankrijk 'sous X', maar daarna in België geadopteerd worden of kinderen geboren na anonieme gameetdonatie.

De werkgroep Afstamming onderzocht hoe concreet tegemoet kan worden gekomen aan deze vragen. In 2016 werd in eerste instantie een conceptnota voorgesteld om een onafhankelijk centrum in het leven te roepen waar iedereen wiens juridische en/of sociale verwantschapsbanden niet overeenstemmen met de biologische afstamming, terecht moet kunnen voor informatie, advies en ondersteuning bij hun zoektocht. Hieraan gekoppeld zal een DNA-databank worden opgericht, waar rechtstreeks betrokkenen vrijwillig hun DNA kunnen afstaan met het oog op een eventuele matching. Het afstammingscentrum zal tevens instaan voor de psychosociale begeleiding van wie op zoek gaat naar zijn biologische verwanten.

In 2017 werd de conceptnota voorgelegd aan de privacy-commissie en de Centra voor Menselijke Erfelijkheid voor een eerste advies. Vervolgens werd de conceptnota ook afgetoetst bij een ruime delegatie stakeholders (geadopteerden en geboorteouders, fertiliteitsartsen, donoren en kinderen geboren uit gameetdonatie).

In de loop van 2019 wordt verder aan de nodige regelgeving gewerkt, de opstart wordt voorzien op 1 januari 2020.

1.5 Partners

Het VCA heeft zowel in België (Vlaanderen) als in het buitenland verschillende partners waarmee wordt samengewerkt om adopties te realiseren.

1.5.1 Wie is wie?

Steunpunt Adoptie vzw

Steunpunt Adoptie is een expertisecentrum inzake adoptie en biedt een gevarieerde dienstverlening aan voor alle adoptiebetrokkenden. Het steunpunt richt zich naar geadopteerden, (kandidaat-)adoptieouders, geboorteouders, professionals, vrijwilligers, adoptiegrootouders, studenten,... Zij trachten een antwoord te bieden op de behoeften van deze verschillende groepen door vorming, begeleiding en informatie aan te bieden.

Binnen de adoptieprocedure zijn ze verantwoordelijk voor de infosessies en de verplichte voorbereidingscursus voor kandidaat-adoptieouders.

Steunpunt Adoptie werd in 2017 opnieuw door Kind en Gezin erkend voor de periode van 1 januari 2018 tot 31 december 2022.

Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek (DMO)

De DMO staat in voor het maatschappelijk onderzoek van kandidaat-adoptieouders voor binnenlandse en interlandelijke adoptie. Sinds 1 januari 2017 voert CAW Brussel deze opdracht uit voor heel Vlaanderen.

Na het volgen van de voorbereiding kunnen de kandidaten met hun voorbereidingsattest hun verzoekschrift indienen bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden. Na een tussenvonnis worden de kandidaten door het VCA doorverwezen naar de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek. Ter voorbereiding van de gesprekken met de DMO, schrijven de kandidaat-adoptanten hun levensverhaal en vullen ze een vragenlijst in. Vervolgens contacteert de DMO de kandidaat-adoptanten om 4 gesprekken vast te leggen, 2 gesprekken met een maatschappelijk werker en 2 gesprekken met een psycholoog (bij een eerste adoptie van een ongekend kind), waarvan 1 huisbezoek. De DMO doet tijdens deze gesprekken onderzoek naar de beschermings- en risicofactoren die een invloed kunnen hebben op het slagen van de adoptie. Na afloop van deze gesprekken wordt er een verslag opgemaakt door de DMO met het advies over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten, waarbij finaal wordt geadviseerd of ze al dan niet in aanmerking komen om te adopteren. Daarna wordt het verslag doorgestuurd naar het VCA. Het VCA stuurt het verslag van het maatschappelijk onderzoek naar de kandidaat-adoptanten en naar de familierechtbank.

De familierechtbank nodigt de kandidaat-adoptanten uit voor een rechtbankzitting. De familierechter neemt vervolgens een beslissing over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten op basis van het verkregen verslag.

DMO Brussel werd in 2017 opnieuw door Kind en Gezin erkend voor de periode van 1 januari 2018 tot 31 december 2022.

Het VCA had dit jaar tweemaal overleg met DMO Brussel. Hierbij werd onder meer stilgestaan bij het verkorten van de doorlooptijd van het geschiktheidsonderzoek en werd besproken op welke manier DMO Brussel de geschiktheid om 2 of meer kinderen te adopteren beter kan beoordelen. Naar

aanleiding van dit laatste punt werd in november 2018 een (voorlopig) eerste kennismaking en uitwisseling in samenwerking met het Agentschap Jongerenwelzijn en de provinciale coördinatoren van de pleegzorgdiensten georganiseerd.

Interlandelijke adoptiediensten

Wanneer de familierechter de kandidaat-adoptieouders een positief geschiktheidsvonnis verleent, kunnen zij de bemiddeling starten bij één van de erkende adoptiediensten. Kandidaat-adoptieouders maken op dit moment een keuze tussen ofwel de binnenlandse adoptiedienst of een interlandelijke adoptiedienst. Er zijn 3 diensten erkend voor interlandelijke adoptie: 'Ray of Hope', 'Het Kleine Mirakel' en 'FIAC-Horizon'.

Een positief geschiktheidsvonnis geeft echter geen garantie op een goede afloop van de interlandelijke adoptieprocedure. Het is immers de rechtbank of de overheid in het herkomstland die uiteindelijk beslist of kandidaten worden aanvaard voor de adoptie van een kind.

In de overeenkomst tussen een adoptiedienst en de kandidaat-adoptanten staan de wederzijdse rechten en plichten, alsook informatie over de financiële regeling. Het betreft onder meer de begeleiding en ondersteuning die de kandidaat-adoptieouders van de dienst mogen verwachten, zowel bij de opmaak van het dossier, als tijdens de procedure ter plaatse, gekoppeld aan een inschatting van de kosten en de termijn waarbinnen de bemiddeling normaal gerealiseerd zal worden.

Voor bijna alle samenwerkingen neemt het herkomstland het initiatief voor de matching en stelt zij aan de interlandelijke adoptiedienst een adoptiekind voor een bepaalde familie voor. Op basis van de beschikbare informatie stelt de adoptiedienst een matchingsverslag op. Dit wordt samen met de beschikbare documenten over het kind overgemaakt aan het VCA. Wanneer ook het VCA zijn akkoord geeft voor de matching, worden de kandidaat-adoptanten op de hoogte gebracht van de toewijzing. Vervolgens worden zij uitgenodigd op de dienst om dit kindvoorstel te bespreken en al dan niet te aanvaarden.

Het opvolgen van de kinderen na hun aankomst vormt een belangrijk deel van de werking van een erkende adoptiedienst. Alle herkomstlanden vragen een bepaalde vorm van nazorg en deze start reeds bij het aankomstgesprek, kort na aankomst van het kind in België.

De 3 adoptiediensten hebben elk een erkenning die loopt van 1 juli 2018 tot 30 juni 2023. Naast de basissubsidie ontvangen de adoptiediensten van de (kandidaat-)adoptieouders een bijdrage als prestatievergoeding voor hun werking. Ook voor de eerste nazorg betalen de adoptieouders een bijdrage.

Met de 3 coördinatoren van de adoptiediensten werd regelmatig overleg gepleegd over hun herkomstlanden (zowel lopende kanalen als kanalen in prospectie).

Adoptiehuis

Indien kandidaat-adoptieouders kiezen voor de bemiddeling voor een binnenlandse adoptie van een ongekend kind, kunnen zij terecht bij Adoptiehuis.

Adoptiehuis heeft sinds december 2016 als enige dienst een vergunning voor onbepaalde duur voor bemiddeling bij binnenlandse adoptie. De dienst treedt op als tussenpersoon inzake adoptie met als voornaamste opdrachten het begeleiden van geboorteouders, het plaatsen van het kind bij kandidaat-adoptieouders en het verstrekken van nazorg. De dienst treedt tevens op als expert in Vlaanderen inzake binnenlandse adoptie.

Vereniging voor Adoptiekind en Gezin vzw (VAG)

De VAG is een trefgroep van en voor geadopteerden en adoptieouders. De VAG heeft een erkenning als trefgroep tot 31 juli 2020.

De VAG wordt gekenmerkt door haar werking met vrijwilligers die hun ervaringsdeskundigheid als (kandidaat-)adoptieouder of geadopteerde wensen in te zetten. De VAG wil daarnaast een klankbord zijn door aan de overheid en professionele organisaties te signaleren wat er leeft bij adoptiegezinnen. Het VCA nodigt de VAG ook telkens uit voor het groot adoptieoverleg met alle erkende diensten uit de sector.

1.5.2 Toegekende subsidies

Het VCA heeft een belangrijke opdracht in het toezicht op de erkende diensten en staat ook in voor de subsidiëring van de verschillende diensten.

Toegekende subsidies

	2018
Steunpunt Adoptie	
Basissubsidie	518.893,00
Diensten voor maatschappelijk onderzoek	
Basissubsidie DMO (CAW Brussel)	478.136,31
Interlandelijke adoptiediensten	
Basissubsidie (3 diensten samen)	716.502,12
Bijkomende subsidies voor 10 lopende kanalen (3 diensten samen)	56.074,05
Bijkomende subsidies voor 13 proefkanalen (3 diensten samen)	40.497,99
Binnenlandse adoptiediensten	
Basissubsidie	514.684,27
Begeleiding ongepland zwangere vrouwen	177.365,16
Facultatieve subsidie MO	3.345,42
Forfaitaire subsidie infogesprekken	5.146,80

1.1 Toegekende subsidies aan erkende diensten of projecten, soort subsidie - 2018

Bron: VCA

1.5.3 Aanpak overlegmomenten

In 2018 lag de focus voor overlegmomenten opnieuw op het bijeenbrengen van verschillende actoren binnen de adoptiesector en veel minder op afzonderlijke ontmoetingen met de individuele partners. Het VCA kiest voor deze aanpak, omdat het de ontmoeting en samenwerking tussen de verschillende adoptie-actoren stimuleert.

Net als in 2017 werd op regelmatige basis ketenoverleg georganiseerd, waarbij het Steunpunt Adoptie, de DMO en de verschillende adoptiediensten worden uitgenodigd. In februari, mei, september en november 2018 vond ketenoverleg plaats.

Indien er agendapunten zijn die enkel relevant zijn voor een specifieke partner, wordt er wel een bilateraal overlegmoment georganiseerd, bijvoorbeeld in het kader van de stopzetting van de samenwerking met een specifiek herkomstland waar slechts 1 adoptiedienst mee samenwerkt.

Tweemaal per jaar organiseert het VCA een 'groot adoptieoverleg' voor de volledige adoptiesector, waarbij telkens ook VAG op wordt uitgenodigd. Aan het tweede groot adoptieoverleg werd een vormingsdag gekoppeld, gegeven door Service Social International (cf. paragraaf 1.5.7 voor meer uitleg over SSI) over subsidiariteit en de samenstelling van het kinddossier.

1.5.4 Het raadgevend comité van het Vlaams Centrum voor Adoptie en de Vlaamse adoptieambtenaar

Sinds 2013 wordt het VCA bijgestaan door een raadgevend comité dat advies kan geven ofwel op eigen initiatief ofwel op vraag van de Vlaamse adoptieambtenaar. Het raadgevend comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van adoptieouders, geadopteerden, voorzieningen, een aantal onafhankelijke experts, alsook een vertegenwoordiging van de werknemers.

In 2017 werd de opdracht van het raadgevend comité verruimd, waardoor voortaan ook advies over binnenlandse adoptie kan gegeven worden.

De samenstelling van het comité werd hieraan aangepast. Zo werden er ook leden in opgenomen die de binnenlandse adoptiedienst, de binnenlandse adoptieouders, de geadopteerden en geboorteouders vertegenwoordigen. Verder werd gepoogd om zo veel mogelijk dezelfde samenstelling als tijdens de voorbije werkingsperiode te behouden, aangevuld met de aanwezigheid van experts en de kinderrechtencommissaris.

Eind 2017 werd de nieuwe samenstelling door de Vlaamse Regering bekrachtigd. In 2018 kwam het raadgevend comité vijfmaal samen.

Prof. Dr. Nicole Vliegen is, zoals tijdens de vorige werkingsperiode, opnieuw voorzitter. Zij wordt bijgestaan door 2 ondervoorzitters, mevrouw Inge Demol en mevrouw Miranda Aerts. Het VCA neemt deel aan de vergaderingen via de aanwezigheid van de Vlaamse adoptieambtenaar en door de ondersteuning van een secretaris die instaat voor verslaggeving.

In 2018 bracht het raadgevend comité 2 adviezen uit over de ontwerp-uitvoeringsbesluiten naar aanleiding van de wijzigingen aan het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen. Concreet ging het om volgende onderwerpen:

1. Nazorg en de verruiming van de opdracht van Steunpunt Adoptie.
2. De rechtspositie van kandidaat-adoptieouders bij overschakeling naar een alternatief kanaal en nazorg.

Meer informatie over het raadgevend comité van het VCA is te vinden in de aparte jaarverslagen op de website van Kind en Gezin.

1.5.5 Andere Belgische overheden

De Commissie van Opvolging en Overleg kwam in 2018 eenmaal samen. Deze commissie bestaat uit de bevoegde centrale autoriteiten inzake adoptie, de dienst Vreemdelingenzaken, de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van parketmagistraten en familierechters die bevoegd zijn voor adoptie, alsook de kabinetten van de betrokken federale en gemeenschapsministers. Het VCA hecht bijzonder veel belang aan dit overleg gelet op het feit dat elk van de verschillende beleidsdomeinen nauw betrokken is bij de adoptiepraktijk.

Zo werd er in 2018 verder werk gemaakt van een nieuw samenwerkingsprotocol tussen enerzijds de centrale autoriteiten van de Gemeenschappen en anderzijds de FCA inzake adoptie. Het protocol bevat concrete voorstellen om de samenwerking tussen de verschillende actoren die een rol spelen bij interlandelijke adopties te optimaliseren. Elke centrale autoriteit engageert er zich toe alle nodige en noodzakelijke stappen te zetten (informatie te delen, initiatief te nemen voor overleg, zoeken naar een gedragen aanpak) om ervoor te zorgen dat adoptieprocedures correct kunnen verlopen.

Naar aanleiding van de wetswijziging van 6 juli 2017 (Potpourri V), veranderden er een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek over adoptie. Er werd een technische werkgroep opgericht om te bespreken hoe het bestaande samenwerkingsakkoord tussen de Federale

overheid en de Gemeenschappen hieraan aangepast kon worden. Deze werkgroep kwam in 2018 tweemaal samen. Op dit moment werd het samenwerkingsakkoord principieel, maar nog niet definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Er was in 2018 ook overleg met de FCA. Zo werden afspraken gemaakt tussen de centrale autoriteiten van de Gemeenschappen en de FCA om een gezamenlijk persbericht met de adoptiecijfers voor 2018 op te stellen. Op 15 oktober 2018 was er een bilateraal overleg tussen FCA en het VCA omtrent de lopende kanalen en over de verschillen in werkwijze tussen de drie interlandelijke adoptiediensten. Daarnaast was er ook overleg met de ACC. Zo was er een vergadering met de FOD Financiën over de nieuwe regels inzake de belastingvermindering voor kosten verbonden aan de adoptieprocedure. Daarnaast vond er ook een overleg plaats over de voorbereiding op adoptie.

In 2015 werd het VCA via de Vlaamse adoptieambtenaar waarnemend lid van de Conseil Supérieur sur l'Adoption (COSA) bij de Franse Gemeenschap. De COSA fungeert als raadgevend comité voor de Centrale Autoriteit van de Franse Gemeenschap. Naast het VCA zijn onder andere ook de adoptiediensten van de Franse Gemeenschap, de geadopteerden, de adoptieouders, experts, de FCA, vertegenwoordigers van 'l'aide à la jeunesse', alsook magistraten vertegenwoordigd in dit orgaan. De COSA kwam in 2018 6 keer samen. Hierbij werden verschillende thema's besproken zoals de aanpak van rootszoektochten (waarbij VCA input heeft geleverd op basis van het regelgevend kader en de praktijkervaringen in Vlaanderen), het nieuwe voorstel van decreet over adoptie, de bespreking van het jaarverslag van de ACC en het instroombeheer van (grote aantallen) kandidaten voor binnenlandse adoptie.

Het VCA bleef in 2018 beroep doen op de FOD Buitenlandse Zaken in het kader van kanaalonderzoeken, missies, delegaties, individuele dossiers en specifieke problemen in landen van herkomst. In september 2018 werd een nieuw samenwerkingsakkoord tussen het VCA en de FOD Buitenlandse Zaken bekrachtigd. In dit samenwerkingsakkoord werden concrete afspraken gemaakt over de uitwisseling van informatie bij kanaalonderzoek, legalisatie van documenten en het samen aanpakken van problemen bij de werking van een bestaand adoptiekanaal.

1.5.6 Andere Europese centrale autoriteiten

De ICAN, een groep centrale autoriteiten die op zoek gaat naar mogelijkheden om informatie op een vlotte manier uit te wisselen, kwam in 2018 tweemaal samen, in Oslo en in Brussel. Tijdens de laatste bijeenkomst in Brussel verzorgde Service Social International (SSI) op vraag van het VCA een training over onwettige praktijken met betrekking tot adoptie (zoals het gebruik van vervalste documenten bij de indiening van een adoptiedossier).

Bij kanaalonderzoeken doet het VCA regelmatig beroep op andere Europese centrale autoriteiten om te polsen naar hun ervaringen met bepaalde landen van herkomst. Het VCA deelt ook informatie die zij verkrijgen via hun contacten in de herkomstlanden, alsook de conclusies van de missies ter plaatse die zij heeft uitgevoerd.

Op 14 augustus 2018 was er een overleg via Skype met de Deense centrale autoriteit. Tijdens dit overleg werd uitleg gegeven over de zelfstandige adoptieprocedure in Vlaanderen, aangezien Denemarken haar wetgeving wenst aan te passen om dit ook bij hen mogelijk te maken.

1.5.7 Service Social International

De Service Social International (SSI) is een NGO die individuen, kinderen en families helpt die geconfronteerd worden met sociale problemen waarbij 2 of meer landen betrokken zijn ten gevolge van internationale migratie of verplaatsing. Voor het VCA is dit een onmisbare en belangrijke bron van samenwerking, vooral op het vlak van informatie betreffende de herkomstlanden. Zij stellen een uitgebreide informatiedatabank ter beschikking over de situatie in de verschillende landen over zowel specifiek adoptiebeleid als meer algemeen het kindbeschermingsbeleid. Ook rond de ontwikkeling van een visie op specifieke thema's is de input van de SSI zeer inspirerend.

In 2018 vroeg het VCA aan SSI om een vorming tijdens een groot adoptieoverleg (cf. paragraaf 1.5.3) en een training tijdens een ICAN bijeenkomst (cf. paragraaf 1.5.6) te voorzien.

1.5.8 Permanent Bureau van Den Haag

Het Permanent Bureau van Den Haag staat mee in voor de uitvoering van het Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie (oftewel het Haags Adoptieverdrag) van 1993. Zij ondersteunen landen die willen toetreden tot dit verdrag en hun regelgeving en procedures eraan willen aanpassen. In 2018 werd er geen Special Commission georganiseerd in Den Haag. Deze vijfjaarlijkse algemene vergadering staat open voor alle landen die het Verdrag van Den Haag hebben geratificeerd en biedt een gelegenheid om te netwerken met andere centrale autoriteiten. De volgende Special Commission zal in 2020 plaats vinden.

1.5.9 Conferenties

EurAdopt Milaan

EurAdopt is een vereniging van adoptieorganisaties in 13 West-Europese landen. Sinds het einde van de jaren 70 zijn een aantal Europese organisaties die rond interlandelijke adoptie werken bijeengekomen om onderwerpen van gemeenschappelijk belang te bespreken. EurAdopt heeft momenteel lidorganisaties in Oostenrijk, België, Denemarken, Finland, Frankrijk, Duitsland, IJsland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Zweden en het Verenigd Koninkrijk.

De 13de conferentie van EurAdopt ging eind mei 2018 door in Milaan en wilde een bijdrage leveren aan het internationale debat betreffende de vraag of en wanneer adoptie nog steeds de juiste optie is om het belang van het kind te beschermen. De discussies werden gevoerd door academici, psychologen en medewerkers van het Permanent Bureau van Den Haag, vertegenwoordigers van centrale autoriteiten uit zowel de ontvangende als de herkomstlanden, van geaccrediteerde organisaties, van het SSI en de geadopteerden zelf.

Informal meeting European Central Authorities

Sinds 1 april 2016 voert het Tsjechische Bureau voor Internationale Rechtsbescherming van Kinderen een project uit genaamd 'Rights and Child Participation in the Agenda of the Office for the International Legal Protection of Children'. Een van de belangrijkste activiteiten van het project is het verbeteren van de kwaliteit van de rechten van adoptiekinderen.

Het belangrijkste, maar niet het enige onderwerp van de bijeenkomst, betrof de zoektocht naar roots van geadopteerde kinderen, die zowel de herkomstlanden als de ontvangende staten aanbelangt. Een andere discussie ging over welke mogelijkheden er bestaan om adoptieouders te vinden voor kinderen met ernstige zorgbehoeften. Het doel van deze informele bijeenkomst is met name de uitwisseling te stimuleren van ervaringen en goede praktijken met betrekking tot de bescherming van kinderrechten in interlandelijke adopties.

[1.6 Buitenlandse missies en delegaties](#)

In 2018 ondernam het VCA 2 missies naar het buitenland: India en Slovaakse. Er werden 5 delegaties in België ontvangen: uit Thailand, Gambia, de Filipijnen, Burkina Faso en Namibië.

[1.6.1 Missies](#)

India

In maart 2018 bracht het VCA, samen met adoptiedienst Ray of Hope, een werkbezoek aan India om een zo volledig mogelijk zicht op de adoptieprocedure ter plaatse te krijgen. Daarnaast vroeg het VCA ook verduidelijking bij de aanpak betreffende rootsvragen door geadopteerden. De centrale autoriteit van India gaf aan dat dit soort informatie bijzonder gevoelig is: er heerst in de Indische samenleving nog steeds een groot taboe op ongehuwd moederschap. Ook gaat het in vele gevallen om vrouwen die slachtoffer zijn van verkrachting. In dergelijke situaties is het belangrijk voor de Indische autoriteiten dat de privacy van de vrouwen kan worden gegarandeerd.

In een gesprek met de bevoegde minister kwam het VCA te weten dat de regelgeving in verband met rootsvragen recent werd gewijzigd, in die zin dat de weeshuizen voortaan contact zouden moeten opnemen met de geboortemoeders om te polsen of zij (zoveel jaar na de afstand) toch bereid zouden zijn om informatie te bezorgen en/of hun geadopteerde zoon of dochter te ontmoeten.

Het VCA bezocht tijdens de missie meerdere weeshuizen, Unicef en de Belgische diplomatieke vertegenwoordiging, waarbij er afspraken gemaakt werden over de werkwijze inzake legalisatie, erkenning en uitreiking van een Belgisch paspoort en/of visum.

Slovakije

In 2018 kreeg het VCA de vraag van zelfstandige adoptanten om te kunnen adopteren uit Slovakije. Na contact op te nemen met de centrale autoriteit ter plaatse werd er aangegeven dat ze nog op zoek waren naar nieuwe partners en er hiervoor een samenwerkingsprotocol moest ondertekend worden. In het najaar van 2018 diende adoptiedienst Ray of Hope een inlichtingendossier in voor het kanaal Slovakije en werd er naar aanleiding hiervan een werkbezoek georganiseerd. Tijdens dit werkbezoek bezocht het VCA de relevante actoren inzake adoptie en werd het samenwerkingsprotocol ondertekend.

1.6.2 Delegaties

Delegatie Thailand

Het VCA en adoptiedienst FIAC-Horizon brachten in 2017 een werkbezoek aan Thailand. Tijdens dit bezoek trachtte het VCA een zo volledig mogelijk beeld van de situatie op het vlak van adoptie te krijgen. Hierbij werden de autoriteiten bezocht die een rol spelen tijdens de adoptieprocedure, maar evengoed de Belgische diplomatieke vertegenwoordiging, een aantal private sociale diensten, meerdere kindertehuizen en relevante organisaties zoals Unicef.

Eind maart 2018 bracht een delegatie van de Thaise centrale autoriteit (CAC) een bezoek aan het VCA. Tijdens dit overleg werden ervaringen uitgewisseld en de samenwerking met Thailand besproken.

Delegatie de Filipijnen

In september 2018 brachten 2 leden van de Filipijnse Intercountry Adoption Board (ICAB) een bezoek aan België, naast een aantal andere ontvangende landen met het oog op de verlenging van de accreditatie van de adoptiediensten. ICAB maakte van deze gelegenheid gebruik om het VCA te spreken over het gebruik van de Filipijnse vragenlijst voor kandidaat-adoptieouders. Zo merkte ICAB op dat veel Vlaamse kandidaat-adoptieouders aanduiden dat ze geen adoptiekind met onbekende achtergrond wensen. ICAB gaf aan dat ze hierdoor hun kansen op een matching beperken, omdat bij een groot aantal kinderen de achtergrond niet geweten is.

Delegatie Gambia

Eind september 2018 bracht een delegatie van de Gambiaanse autoriteiten een bezoek aan het VCA. Sinds de opstart door de adoptiedienst Het Kleine Mirakel werden 3 kinderen uit Gambia in Vlaamse adoptiegezinnen geplaatst. Voorafgaand aan de definitieve beslissing tot adoptie wordt het kind minimaal 3 jaar onder pleegvoogdij geplaatst bij de kandidaat-adoptanten. Deze pleegvoogdij gebeurt onder toezicht van de Gambiaanse overheid. Na deze periode van 3 jaar pleegvoogdij wordt de adoptie in Gambia uitgesproken door een jeugdrechtbank. De Gambiaanse delegatie kwam naar België om te vermijden dat de adoptieouders opnieuw naar Gambia moeten afreizen (om zodanig kosten te besparen en de adoptiekinderen van een verre reis te besparen). De delegatie evalueerde de situatie van de geadopteerde kinderen en kan op basis hiervan een adoptievonnis uitspreken. De delegatie kreeg de kans om alle adoptiegezinnen te ontmoeten.

Delegatie Burkina Faso

Eind november 2018 bracht een delegatie van de bevoegde centrale autoriteit een bezoek aan ons land. Tijdens dit overleg stelde het VCA de procedure interlandelijke adoptie voor. Ook Steunpunt Adoptie en de binnenlandse dienst Adoptiehuis waren aanwezig tijdens dit overleg. De voorbereiding van de Vlaamse kandidaat adoptanten werd uitgebreid toegelicht alsook werd de werking van de binnenlandse dienst werd voorgesteld. Adoptiehuis gaf meer toelichting over de begeleiding van geboortemoeders. Daarnaast werden er verdere werkafspraken gemaakt.

Delegatie Namibië

Eveneens eind november 2018 mocht het VCA een delegatie uit Namibië ontvangen, met name de bevoegde directeur van de Namibische centrale autoriteit, behorend tot de Ministry of Gender Equality, Child Development and Family Welfare, en de CEO van EcSOS Social Services. Namibië ratificeerde recent

het Haags Adoptieverdrag en het land is hun regelgeving en werking hieraan volop aan het aanpassen. Tijdens hun bezoek aan België kregen ze onder meer een toelichting bij de werking van het Steunpunt Adoptie in het voorbereiden van kandidaat-adoptanten, volgden ze (geanonimiseerde) casusgesprekken bij de DMO, maakten kennis met de bemiddeling bij de adoptiedienst FIAC-Horizon en ontmoetten ze het VCA en ACC en leerden ze bij over hun rol doorheen de procedure.

1.6.3 Ondersteuning programma's

Art. 20 §2, 22° van het decreet houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen van 20 januari 2012 geeft volgende opdracht aan het VCA: 'Ontwikkelen of ondersteunen van programma's in binnen- en buitenland die de doelstellingen ondersteunen van het Verdrag van Den Haag van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen en van het Internationaal Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, door België geratificeerd en goedgekeurd met de wet van 25 november 1991'.

Zo gaf het VCA een financiële ondersteuning voor de algemene werking van ISS en deed ze eveneens een bijdrage aan een vorming door ISS voor de magistraten en rechters in Guinee.

2. ADOPTIE VAN EEN NIET-GEKEND KIND

Sinds 2016 is het voorbereidingstraject voor de adoptie van een niet-gekend kind ingrijpend veranderd. De voorbereiding en geschiktheidsprocedure voor binnenlandse en interlandelijke adoptie verlopen volledig samen. Voordien werden de trajecten voor binnenlandse en interlandelijke adoptie volledig gescheiden.

Vandaag maken kandidaat-adoptieouders die keuze (binnenlandse of interlandelijke adoptie) na het volgen van de voorbereiding en na ontvangst van het geschiktheidsvonnis.

In de tabel hieronder worden de globale cijfers voor de adoptie van een niet-gekend kind weergegeven. Verder vindt u de cijfers over de adopties van een gekend kind (zowel binnenlands als interlandelijk).

Overzicht cijfers adoptie niet-gekend kind														
	2005 (1)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aanmeldingen (2)	626	884	831	597	592	560	351	312	324	319	352	426	398	391
Vorbereidingen (3)	377	613	482	440	331	330	222	159	107	105	114	134	145	151
Tussenvonnissen (4)		604	595	466	358	280	191	202	145	119	103	119	151	133
Maatschappelijke onderzoeken	288	403	500	601	362	327	303	190	162	127	96	125	103	150
Geschiktheidsvonnissen (5)	233	297	428	422	297	221	179	114	103	64	67	132	98	87
Aangekomen kinderen interlandelijke adoptie	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59	32
Aangekomen kinderen interlandelijke adoptie zonder bemiddeling door een adoptiedienst (6)													4	4

Geplaatste kinderen binnenlandse adoptie			32	29	24	35	25	30	26	23	22	23	29	20
Erkenning en registratie (7)		179	155	186	209	176	151	99	63	37	32	39	43	30

2.1 Overzicht cijfers adoptie niet-gekend kind

Bron: VCA

- (1) Op 1 september 2005 trad de nieuwe adoptiewet in werking waardoor de eerste erkenningen en registraties pas in 2006 gerealiseerd werden.
- (2) Vanaf 2017 worden de aanmeldingen voor een intrafamiliale adoptie niet langer meegeteld.
- (3) Het betreft de uitgereikte attesten van voorbereiding voor een eerste adoptie voor zowel interlandelijke adoptie als binnenlandse adoptie.
- (4) Het betreft het aantal tussenvonnissen, waarbij de familierechtbank beveelt tot een opdracht maatschappelijk onderzoek (de tussenvonnissen voor aanvullend maatschappelijk onderzoek, bv. in het kader van de verlenging van een geschiktheidsvonnis, werden hier niet meegeteld). Op basis van dit tussenvonnis, krijgt de DMO de opdracht om op basis van een maatschappelijk onderzoek een advies uit te spreken.
- (5) Het betreft de volgende vonnissen: geschikt, automatische verlenging geschiktheidsvonnis, verlenging na actualisatie van het maatschappelijk onderzoek en verbeterend vonnis. 2005 geeft een gecombineerd cijfer van beginseltoestemming met 24 geschiktheidsvonnissen na het in voege treden van de nieuwe wet in september 2005.
- (6) Vanaf 2017 wordt het aantal geplaatste kinderen via een interlandelijke adoptie zonder bemiddeling door een adoptiedienst apart in deze tabel opgenomen.
- (7) Het betreft het aantal registraties van de erkenningen van interlandelijke adopties waarover het VCA door de FCA werd ingelicht.

2.1 Aanmeldingen

Sinds 24 maart 2016 bestaat er geen onderscheid meer tussen aanmeldingen voor binnenlandse adoptie en interlandelijke adoptie. Het aanmeldingscijfer voor 2018 bedraagt 391. Hiervan waren er 68 aanmeldingen van alleenstaanden, 228 aanmeldingen van heterokoppels en 95 aanmeldingen van holebikoppels (waarvan 90 mannenkoppels en 5 vrouwenkoppels).

Tabel 2.2 geeft een gedetailleerd overzicht weer van de verschillende types aanmeldingen.

Aanmeldingen

	2017		2018	
Aantal aanmeldingen	398	%	391	%
Waarvan				
-alleenstaanden	63	15,83	68	17,39
-heterokoppel	254	63,82	228	58,31
-holebikoppel (M+M; V+V)	81 (77;4)	20,35	95 (90;5)	24,3
Waarvan				
-tweede en volgende adopties	16	4,02	36	9,21

2.2 Aantal aanmeldingen per type

Bron: VCA

2.2 Instroombeheer en voorbereiding

2.2.1 Instroombeheer

Iedereen die een kind wil adopteren, moet een voorbereiding op adoptie volgen. Wie voor een tweede keer adopteert, moet de voorbereiding niet opnieuw volgen.

In 2013 werd het instroombeheer ingevoerd. Dit betekent dat het aantal kandidaten dat kan starten met de voorbereiding wordt afgestemd op het aantal kinderen dat nood heeft aan adoptieouders. Om ervoor te zorgen dat adoptiediensten op elk ogenblik voldoende verschillende kandidaat-adoptieouders op hun wachtlijst hebben staan en op die manier voor elk kind een goede matching kunnen doen, heeft het Vlaams Parlement beslist dat de instroom best gericht gebeurt, waarbij dus zowel rekening wordt gehouden met het profiel van de kandidaat-adoptieouders, als met het profiel van de kinderen waarvoor er een gezin wordt gezocht. Het VCA bepaalt elk jaar hoeveel kandidaat-adoptieouders mogen doorstromen naar de voorbereiding.

Het aantal kandidaten dat kan beginnen met de voorbereiding wordt berekend op basis van:

- Het aantal kinderen dat in de vorige twee kalenderjaren werd geplaatst.
- De evoluties in de herkomstlanden (stopzetting kanalen, nieuwe kanalen,...).
- Het aantal kandidaten dat start met de voorbereiding, maar geen positief geschiktheidsvonnis heeft (uitval).
- Het aantal aanmeldingen voor een zelfstandige adoptie.
- Het aantal kandidaten dat openstaat voor een specifiek herkomstland of voor een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte.

Op basis van bovenstaande berekening werden er in 2018 236 kandidaat-adoptanten uitgenodigd om te starten met de verplichte voorbereidingscursus. Uiteindelijk gingen 184 kandidaat-adoptanten in op de uitnodiging tot betaling. De regels over het instroombeheer bepalen dat elk jaar minimum 30 kandidaten kunnen doorstromen in volgorde van aanmelding; de eerste 30 kandidaten op de wachtlijst hadden allemaal een voorkeur om binnenlands te adopteren.

De binnenlandse adoptiedienst Adoptiehuis had evenwel nood aan een groot aantal nieuwe kandidaten, met een verschillend profiel. De diversiteit van de wachtlijst bij Adoptiehuis is immers cruciaal voor een goede matching: de geboorteouders worden gehoord over het soort gezin waarin ze hun kind willen zien opgroeien (bijvoorbeeld een voorkeur voor een gezin waar al kinderen zijn, een hetero- of halebikoppel, een alleenstaande ouder,...).

De adoptiedienst houdt hier rekening mee om drempels bij afstand te vermijden, maar ook om te vermijden dat kinderen een loyaliteitsprobleem ervaren wanneer zij later op zoek gaan naar hun familie.

Verder werd per herkomstland nagegaan hoeveel kandidaten er nog op de wachtlijst stonden, hoeveel er nodig waren om effectief te kunnen bemiddelen voor kinderen die nood hebben aan een plaatsing, hoeveel nieuwe contracten er eventueel konden worden afgesloten,... Nog steeds zijn de interlandelijke adoptiediensten op zoek naar kandidaten die mogen en willen adopteren uit onder andere India, Thailand en de Filipijnen.

De adoptiediensten zoeken steeds kandidaat-adoptieouders die open staan voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. Zij mogen versneld instromen en de verplichte voorbereiding volgen. Het gaat om oudere kinderen (ouder dan 6 jaar), kinderen met een medisch probleem (schisis, hartproblemen, ontbrekende ledematen,...), kinderen met een ontwikkelingsstoornis, maar ook om kinderen met gedragsproblemen of een moeilijke achtergrond (geboren na verkrachting, mishandeling,...) of om kinderen die samen met een broer of zus geplaatst worden (siblings).

De voorbereiding op de adoptie van een niet-gekend kind werd in 2018 opnieuw verzorgd door Steunpunt Adoptie. In paragraaf 3.1.1 wordt meer uitleg gegeven over de voorbereiding voor de kandidaat-adoptieouders die een gekend kind willen adopteren (binnenlands en interlandelijk).

2.2.2 Voorbereiding

De voorbereiding bestaat uit 2 delen: infosessies en een voorbereidingscursus. Alle kandidaat-adoptieouders die voor een eerste keer adopteren, moeten 2 infosessies volgen. De eerste infosessie duurt 4 uur en wordt georganiseerd voor grotere groepen. De tweede infosessie duurt eveneens 4 uur en vindt plaats in kleinere groepen. Hierdoor is het mogelijk om op een interactieve wijze te werken met de deelnemers. De kandidaat-adoptieouders krijgen tijdens deze infosessies uitleg over de voorwaarden voor adoptie in België en in de landen van herkomst, de wachttijden, het profiel van kinderen die in aanmerking komen voor adoptie, alsook over de mogelijkheid van een zelfstandige adoptie. Kandidaat-adoptieouders betalen voor de infosessies een bijdrage van 25 euro. Na afloop hebben zij 60 dagen tijd om te bevestigen of zij de voorbereiding willen verderzetten of niet. In 2018 waren er 11 groepen infosessie deel 1 en 24 groepen infosessie deel 2 voor een totaal van 220 (298 in 2017) gezinnen (koppels of alleenstaanden). Er beslisten 12 koppels of alleenstaanden na de eerste infosessie om te stoppen met de adoptieprocedure.

In 2018 konden 163 (144 in 2017) gezinnen starten met de voorbereiding, waarbij zowel binnenlandse als interlandelijke adoptie aan bod komt. De kandidaat-adoptieouders betaalden hiervoor een bijdrage van 250 euro. Uiteindelijk konden 151 gezinnen de voorbereiding afronden; 12 gezinnen hebben voor de start van de voorbereiding aangegeven dat ze niet wilden deelnemen omwille van een zwangerschap, medische diagnose,... Kandidaat-

adoptieouders die de voorbereiding reeds in het verleden hebben gevolgd en voor een tweede of derde adoptie gaan, kunnen een duplicaat van het attest van voorbereiding opvragen bij Steunpunt Adoptie. In 2018 werden 12 (2 in 2017) duplicaten voorbereiding op adoptie afgeleverd.

Steunpunt Adoptie blijft de adoptiedriehoek, die de relatie tussen de geboorteouders, de geadopteerde en de adoptieouders kernachtig visualiseert, gebruiken als een rode draad doorheen het voorbereidingsprogramma. Het steunpunt tracht een zo realistisch mogelijk beeld te schetsen over de adoptie van een kind en informeert zowel over het verloop van de procedure, de rol van het Haags Adoptieverdrag, als over rouw- en verlieservaring bij de diverse betrokken partijen, hechting in het kader van adoptie, maar ook over opvoeding en identiteitsvorming bij een adoptiekind.

Sinds 2014 is er in de voorbereiding ook extra aandacht voor de adoptie van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften, aangezien dit een realiteit is voor een groot deel van de geplaatste kinderen.

2.3 Maatschappelijk onderzoek

Na het volgen van de voorbereiding en na ontvangst van het voorbereidingsattest, dienen de kandidaat-adoptieouders een verzoekschrift in bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden. In het kader van de geschiktheidsprocedure beveelt de familierechtbank een maatschappelijk onderzoek. Dit onderzoek wordt sinds 2017 uitgevoerd door de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek (DMO) in Brussel (cf. paragraaf 1.5.1). De werkwijze van de DMO is neergeschreven in een draaiboek dat regelmatig bijgestuurd en geoptimaliseerd wordt.

Naast de opdrachten voor maatschappelijke onderzoeken staat de dienst ook in voor de actualisering van het maatschappelijk onderzoek wanneer kandidaat-adoptieouders een verzoek tot verlenging van hun geschiktheidsvonnis indienen bij de familierechtbank, na 4 jaar. Dergelijke actualisering is enkel nog nodig als er ingrijpende wijzigingen zijn in het gezin van de kandidaat-adoptieouders die mogelijks een invloed hebben op hun geschiktheid voor adoptie. Als er geen wijzigingen zijn, dan kan het geschiktheidsvonnis automatisch met 2 jaar verlengd worden. Het VCA moet nagaan of een actualisering nodig is of niet. Dit onderzoek gebeurt aan de hand van het attest gezinssamenstelling, een vragenlijst in te vullen door de kandidaat-adoptieouders en enkele vragen aan de adoptiedienst.

Het VCA maakt dan een attest op voor de rechtbank waarna ofwel een actualisatie van het maatschappelijk onderzoek wordt opgestart, ofwel de geschiktheid automatisch wordt verlengd. Het VCA kreeg 23 vragen van de rechtbank voor dergelijke automatische verlenging in 2018. In 20 gevallen kon het VCA vaststellen dat er geen wijzigingen waren in het gezin, voor 3 gezinnen diende wel een actualisatie te gebeuren.

2.3.1 Verloop van het maatschappelijk onderzoek

Een maatschappelijk onderzoek wordt opgestart na een tussenvonnissen van de familierechtbank waarin een dergelijk onderzoek wordt bevolen.

In 2018 werden 133 tussenvonnissen uitgesproken. Daarnaast werden 15 vonnissen uitgesproken waarin een aanvullend onderzoek werd bevolen. In totaal kreeg de DMO 148 opdrachten tot onderzoek.

Een maatschappelijk onderzoek bestaat normaal uit 4 gesprekken. In een vijfde adviesgesprek wordt het advies toegelicht aan de kandidaat-adoptieouders. Tijdens dit gesprek kunnen zij ook eventuele materiële fouten rechtzetten. Inhoudelijke discussie is niet mogelijk, dit behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank. Door dit extra gesprek wordt voorkomen dat kandidaat-adoptieouders een eventueel negatief advies moeten lezen zonder toelichting.

Conform de regelgeving moet de DMO het onderzoek binnen de 2 maanden na het tussenvonnissen afronden, maar dat is in de praktijk zo goed als onmogelijk. Er verloopt meestal al enige tijd voordat de opdracht bij de DMO aankomt; zowel voor de kandidaat-adoptieouders als voor de DMO is het erg moeilijk om de reeks van 4 gesprekken onmiddellijk aan te vatten. De dienst stelt wel alles in het werk om, eenmaal het onderzoek gestart is, de termijn van 2 maanden te respecteren.

2.3.2 Adviezen

Het aantal afgewerkte maatschappelijke onderzoeken stijgt in vergelijking met 2017. Zo gaf de DMO 147 adviezen in 2018 betreffende de geschiktheid van kandidaat-adoptieouders om een niet-gekend kind te adopteren. Een deel van de maatschappelijke onderzoeken was al opgestart in 2017 en een deel zal pas in 2019 behandeld worden door de familierechtbank. In 2018 gaf de DMO 87 positieve adviezen en 35 negatieve adviezen.

25 kandidaat-adoptieouders kregen een advies van uitstel. De termijn van uitstel bedroeg tussen de 6 en 12 maanden. Er werden 3 maatschappelijke onderzoeken stopgezet of opgeschort op vraag van de kandidaat-adoptieouders zelf. In tabel 2.3 staan alle adviezen op een rij.

Maatschappelijk onderzoek

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Negatief	95	54	69	81	38	38	29	18	21	26	35
Risicofactoren	26	16	1	1							

Bijkomende gesprekken	9	1	4	1			1				
Uitstel	35	31	30	20	21	17	19	12	13	19	25
Uitstel voor 1, negatief voor 2				3		1	1				
Neutraal	16	4		1							
Positief	348	199	165	145	101	88	58	47	39	47	68
Positief voor 1, uitstel voor 2										1	1
Positief voor 1 specifiek kind	8		10	3	2	1	3	5	3		
Positief voor 1 ouder kind	1		1		1		1				
Positief voor kind met specifieke ondersteuningsbehoefte							1	1	1		
Positief voor 1 of 2	13	11	7	8	7	5	4	5	10		9
Positief voor 1 of meer	4	1	1		1						
Positief voor 1, negatief voor 2 of meer		1	8	9	7	2	1	6	3	8	9

Positief voor 2	15	18	15	15	6	7	7	4	4		
Positief voor specifieke kinderen	2	7		3	1				2		
Positief voor 3	1					1	1	1			
Stopgezet / Opgeschort (1)	28	19	16	13	5	2	1	2		2	3
Totaal	601	362	327	303	190	162	127	101	96	103	150

2.3 Adviezen van de diensten voor maatschappelijk onderzoek

Bron: VCA

(1) Na minstens 1 gesprek, omwille van zwangerschap, opschorting of stopzetting door kandidaat-adoptanten.

2.4 Geschiktheidsvonnissen

Het geschiktheidsvonnis wordt uitgesproken door de familierechtbank. Het VCA ontvangt niet systematisch de vonnissen waarbij de rechtbank negatief oordeelt over de geschiktheid. Enkel de vonnissen waarin de geschiktheid wordt uitgesproken of bijkomende onderzoeken worden bevolen, moeten door de familierechtbank, via de FCA, aan het VCA bezorgd worden. Er werden in 2018 toch 2 vonnissen van niet-geschiktheid bezorgd aan het VCA, telkens na een negatief advies van de DMO.

In 2018 werden er 87 geschiktheidsvonnissen uitgesproken door de rechtbank. Er kregen 14 kandidaat-adoptieouders een automatische verlenging van hun geschiktheidsvonnis en 5 kandidaat-adoptieouders kregen een verlenging na actualisatie van het maatschappelijk onderzoek.

In tabel 2.4 worden de geschiktheidsvonnissen weergegeven, gekoppeld aan het advies dat de DMO gaf. Er werden 15 vonnissen uitgesproken waarin aanvullend onderzoek werd bevolen die gedetailleerd vermeld worden in tabel 2.5.

Geschiktheidsvonnissen uitgesproken door de familierechtbank (1) (2)

	Negatief	Positief voor 1	Positief voor 1 of 2	Positief voor 1, negatief voor 2	Positief voor 2	Uitstel	Totaal
Geschikt voor 1 kind	6	35		4			48
Geschikt voor 1 of 2 kinderen			12	1		3	16
Geschikt voor 2 kinderen	1		1	1			2
Geschikt voor 1, niet geschikt voor 2				1			1
Geschikt voor 1 of meerdere kinderen	1						1
Verlenging geschiktheidsvonnis	1	3			1		5
Automatische verlenging geschiktheidsvonnis	2	10		1	1		14
Totaal	10	48	13	8	2	6	87

2.4 Overzicht beslissingen familierechtbank, geschiktheid adoptie van een niet-gekend kind - 2018

Bron: VCA

- (1) Vonnissen uitgesproken in 2018 waarvan het VCA op de hoogte werd gebracht tot 31 januari 2018.
- (2) De kolommen geven de niet-bindende adviezen weer van de DMO, de rijen geven de definitieve beslissingen weer van de familierechtbanken

Aanvullende onderzoeken

Beslissing familierechtbank	Adviezen Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek			Totaal
	Negatief	Positief	Uitstel	
Aanvullend onderzoek	2	4	0	6
Aanvullend onderzoek na uitstel	2	3	4	9
Totaal	4	7	4	15

2.5 Overzicht aanvullende onderzoeken familierechtbank - 2018

Bron: VCA

2.5 Bemiddeling

Na ontvangst van het geschiktheidsvonnis kunnen kandidaat-adoptanten een bemiddelingsovereenkomst afsluiten met een adoptiedienst of kiezen voor een zelfstandige adoptie.

De meeste kandidaat-adoptieouders doen een beroep op een adoptiedienst voor bemiddeling. In de volgende paragrafen wordt een onderscheid gemaakt tussen bemiddeling door een interlandelijke adoptiedienst (cf. paragraaf 2.5.1) en bemiddeling door een binnenlandse adoptiedienst (cf. paragraaf 2.5.2).

Daarnaast probeert een beperkt aantal kandidaat-adoptieouders hun adoptie te realiseren via een zelfstandige adoptie (zowel binnenlands als interlandelijk). In het geval van interlandelijke adoptie van een ongekend kind onderzoekt en beoordeelt het VCA zelf deze adoptieprojecten.

2.5.1 Bemiddeling door een interlandelijke adoptiedienst

De interlandelijke adoptiediensten werken samen met door het VCA goedgekeurde kanalen.

In 2018 werden 32 kinderen geplaatst in een adoptiegezin in Vlaanderen na bemiddeling door een van de 3 erkende adoptiediensten.

Deze kinderen kwamen uit 12 verschillende landen. Naast de landen waarmee al een samenwerking bestaat, gaan deze diensten ook op zoek naar nieuwe herkomstlanden waar nood is aan adoptie. Dit gebeurt via kanaalonderzoeken.

Kanaalonderzoeken

Adoptiediensten die in een nieuw land een adoptiesamenwerking willen opzetten, hebben hiervoor toestemming nodig van het VCA. Het VCA verleent deze toestemming na het voeren van een kanaalonderzoek dat gebaseerd is op een uitgebreid inlichtingendossier van de adoptiedienst. Een kanaalonderzoek houdt een grondige analyse in van de wetgeving en de plaatselijke procedures die worden getoetst aan het Haags Adoptieverdrag en de Belgische adoptiewetgeving. Daarnaast worden de betrokken organisaties en contactpersonen onderzocht en worden de financiële transacties, die nodig zijn om een adoptie tot stand te brengen, doorgelicht. Het voeren van kanaalonderzoeken gebeurt altijd in samenwerking met verschillende externe partners (FOD Buitenlandse Zaken, NGO's, andere centrale autoriteiten,...) en met de betrokken buitenlandse instanties, zoals de bevoegde autoriteit van het land van herkomst. Vooral voor de landen die het Haags Adoptieverdrag (nog) niet ratificeerden, moet er vaak lang gewerkt worden aan een procedure die alle

garanties kan bieden die onze Belgische wetgeving vereist. Vaak is een bezoek ter plaatse van het VCA ook nodig voordat een kanaalonderzoek kan worden afgerond.

De procedure voor het starten van een nieuw kanaal verloopt in verschillende fases:

- De adoptiedienst vraagt toestemming om prospectie te doen in een bepaald land.
- Het VCA verleent toestemming voor de prospectie, tenzij het onmiddellijk al tegenindicaties kan geven (bv. onduidelijkheid over een moratorium wegens wetswijzigingen ter plaatse, zware ramp die adopties voorlopig uitsluiten, oorlog,...).
- Verschillende adoptiediensten kunnen tegelijkertijd in hetzelfde land een prospectie opstarten.
- De adoptiedienst legt vervolgens de geldende regelgeving voor advies voor aan het VCA.
- Na het advies van het VCA, beslist de adoptiedienst of zij een inlichtingendossier samenstelt met onder meer informatie over hun contactpersonen, de procedure ter plaatse, hun reisverslag,... Dit inlichtingendossier dienen zij in bij het VCA.
- Het VCA voert een kanaalonderzoek uit en beoordeelt het kanaal.
- Als de beoordeling positief is, geeft het VCA een voorlopig akkoord aan de adoptiedienst en de toelating om een aantal proefdossiers op te starten via dat bepaalde kanaal.
- Na afronding van 1 proefdossier en 3 kindtoewijzingen, kan de werking door het VCA geëvalueerd worden. Hierbij wordt gepeild naar de ervaringen van zowel de adoptieouders, de adoptiedienst, de FCA en het VCA. Als de evaluatie positief is, kan het VCA een definitieve goedkeuring van het kanaal geven waarna de adoptiedienst een wachtlijst kan aanleggen.

De adoptiediensten dienden in 2018 in totaal 7 nieuwe aanvragen tot prospectie in. Het VCA gaf voor die 7 landen toestemming om te starten met prospectie.

Er werd enkel voor Taiwan een prospectie geweigerd, aangezien België het land niet erkent als soevereine staat. De FOD Buitenlandse Zaken raadde ons om die reden ook een samenwerking af op vlak van interlandelijke adoptie.

Er werden 2 (Ghana HKM en Ghana FIAC) nieuwe inlichtingendossiers ingediend door de adoptiediensten. Deze onderzoeken lopen verder in 2019.

Het VCA verleende een voorlopig akkoord voor 2 kanalen (1 in Slovakije en 1 in Marokko). In 2018 werd de samenwerking met 2 kanalen (1 in Portugal en 1 in Kazachstan) definitief goedgekeurd. In 2018 waren 13 landen in proeffase.

In totaal waren er 10 landen met een lopende samenwerking in 2018 (China, India, Burkina Faso, Togo, de Filipijnen, Thailand, Zuid-Afrika en Chili (SENAME), Portugal en Kazachstan).

In tabel 2.6 volgt een overzicht van alle kanalen per adoptiedienst.

Kanalen per adoptiedienst

	Ray of Hope	Het Kleine Mirakel	FIAC-Horizon
Aanvraag nieuwe kanalen		Oeganda Colombia	Peru Oezbekistan Mongolië Kazachstan
Goedkeuring start prospectie (1)		Oeganda Colombia	Peru Oezbekistan Mongolië Kazachstan
Stopgezette prospectie			
Ontvangst wetgeving		Oeganda	Ghana Kazachstan Mongolië Oezbekistan
Adviezen wetgeving		Ghana (+)	Ghana (+)

Negatief (-) Positief (+)		Oeganda (-)	Kazachstan (-) Mongolië (+) Oezbekistan (-)
Ontvangst en/of actualisatie inlichtingendossier		Ghana	Ghana Namibië (voortgangsverslag)
Voorlopig akkoord (start proeffase)	Slovakije Marokko		
Lopende proeffases (gestart voor 2017)	Bhutan Haïti Vietnam	de Verenigde Staten Bulgarije (El Salvador (2)) Gambia Kirgizië	Chili (Mi Casa) Bulgarije Honduras India
Definitieve goedkeuring (3 KT en 1 aankomst)		Portugal Kazachstan	
Lopende kanalen	China India Burkina Faso Togo	Guinee (4)	de Filipijnen Thailand Zuid-Afrika Chili (SENAME)
Stopgezette kanalen		Polen	

2.6 Kanalen volgens fase en adoptiedienst bij het VCA - 2018

Bron: VCA

(1) In 2018 werden geen prospecties afgekeurd.

(2) Akkoord voor proeffase in 2012 onder voorbehoud van accreditatie in het land van herkomst, accreditatie nog niet verkregen.

(3) Het herkomstland besliste tot een tijdelijke opschorting van alle interlandelijke adopties.

(4) De werking in Guinee werd door het VCA in 2017 opgeschort.

(+) positief advies

(-) negatief advies

Het Kleine Mirakel

In 2018 werden er 7 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten voor Portugal, 7 voor Kazachstan en 1 voor Kirgizië.

Kazachstan was in 2018 het grootste herkomstland voor Het Kleine Mirakel met 3 plaatsingen. In 2018 was er nog 1 plaatsing uit Portugal en 1 plaatsing uit de Verenigde Staten.

De kanalen Portugal en Kazachstan werden door het VCA definitief goedgekeurd.

FIAC-Horizon

In 2018 werden er 6 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten voor de Filipijnen, 4 voor Thailand en 1 voor Chili.

Voor Thailand en de Filipijnen krijgt FIAC-Horizon een quotum van het herkomstland. Dit betekent dat zij een specifiek aantal dossiers van kandidaat-adoptieouders naar het herkomstland kunnen opsturen. Uit de Filipijnen en uit Thailand kwamen er in 2018 telkens 4 kinderen aan. Daarnaast waren er 4 plaatsingen uit Zuid-Afrika en 1 plaatsing uit Bulgarije. Bulgarije zoekt actief naar kandidaat-adoptieouders voor oudere kinderen, grotere sibling-groepen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte. In totaal mag FIAC-Horizon 10 proefdossiers voor Bulgarije opstarten.

Ray of Hope

In 2018 werden er 6 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten voor India, 5 voor Burkina Faso, 3 voor China, 2 voor Marokko, 2 voor Vietnam en 1 voor Haïti.

Uit India en Vietnam kwamen er in 2018 telkens 4 kinderen aan. Daarnaast waren er 3 plaatsingen uit Haïti, 2 plaatsingen uit China en 1 uit Burkina Faso.

De kanaalonderzoeken voor Slovakije en Marokko werden voorlopig goedgekeurd. In totaal mag Ray of Hope 5 proefdossiers voor Slovakije en 4 proefdossiers voor Marokko opstarten.

Geplaatste kinderen

In 2018 daalde het aantal geplaatste kinderen (32) via een erkende adoptiedienst ten aanzien van 2017 (59). Tabel 2.7 geeft een overzicht van de cijfers van een aantal andere ontvangende landen tijdens de afgelopen jaren.

Plaatsingen in andere Europese landen

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ontvangend land														
Vlaamse Gemeenschap (1)	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59	32
Franse Gemeenschap (1)	299	221	183	154	194	185	175	136	101	96	67	59	60	68
Aangrenzende landen														
Duitsland	721	661	783	716	606	513	624	452	288	227	200	196	96	
Frankrijk	4.136	3.977	3.162	3.270	3.017	3.508	2.003	1.569	1.343	1.069	815	956	685	
Luxemburg	41	45	23	28	36	32	25	32	17	13	18	19	16	
Nederland	1.185	816	782	767	682	705	528	488	401	354	304	214	210	
Scandinavische landen														
Finland	308	218	176	157	187	160	163	175	141	142	93	58	71	
Denemarken	586	450	426	395	496	419	338	219	176	124	97	84	79	
Zweden	1.083	879	800	793	912	728	630	542	450	408	400	259	240	
Mediterrane landen														
Italië	2.874	3.188	3.420	3.977	3.964	4.130	4.022	3.106	2.825	2.206	2.216	1.872	1.439	
Spanje	5.423	4.472	3.648	3.156	3.006	2.891	2.573	1.669	1.191	824	799	567	531	

Andere landen														
Verenigd Koninkrijk	369	363	356	225	200	173	153	120	124	68	58	64	60	
Ierland	366	313	392	422	307	201	188	117	72	34	82	54	53	

2.7 Plaatsingen in andere Europese landen in vergelijking met Vlaanderen

Bron: VCA, ACC en Selman, P. (2018) *Global Statistics for Intercountry Adoption: Receiving States and States of origin 2004-2017*

(1) Alleen adopties gerealiseerd door een erkende adoptiedienst.

Uit de Filipijnen, India, Thailand, Vietnam en Zuid-Afrika waren er in 2018 telkens 4 plaatsingen. Haïti en Kazachstan staan op een gedeelde tweede plaats met telkens 3 plaatsingen. China staat op de derde plaats met 2 plaatsingen. In 2018 was elk van de herkomstlanden van deze kinderen een Haags Verdragsland.

In tabel 2.8 staat een overzicht van de geplaatste kinderen uit de verschillende herkomstlanden.

Van de 32 aangekomen kinderen waren er 22 (68,75%) jongens en 10 (31,25%) meisjes. De exacte verdeling per land staat vermeld in tabel 2.9.

Plaatsingen volgens herkomstland

Herkomstland	2016		2017		2018	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Bulgarije (1)	0	0,0%	0	0,0%	1	3,1%
Burkina Faso (1)	1	1,6%	2	3,4%	1	3,1%
Chili (1)	1	1,6%	1	1,7%	0	0,0%
China (1)	1	1,6%	2	3,4%	2	6,3%
Ethiopië	6	9,7%	14	23,7%	0	0,0%

de Filipijnen (1)	5	8,0%	6	10,2%	4	12,5%
Guinee (1)	14	22,6%	10	16,9%	0	0,0%
Haïti (1)	0	0,0%	0	0,0%	3	9,4%
India (1)	4	6,5%	6	10,2%	4	12,5%
Kazachstan (1)	0	0,0%	1	1,7%	3	9,4%
Nigeria	1	1,6%	0	0,0%	0	0,0%
Oeganda	11	17,7%	0	0,0%	0	0,0%
Polen (1)	8	12,9%	4	6,8%	0	0,0%
Portugal (1)	1	1,6%	6	10,2%	1	3,1%
Thailand (1)	0	0,0%	3	5,1%	4	12,5%
Togo (1)	2	3,2%	0	0,0%	0	0,0%
de Verenigde Staten (1)	0	0,0%	0	0,0%	1	3,1%
Vietnam (1)	1	1,6%	2	3,4%	4	12,5%
Zuid-Afrika (1)	6	9,7%	2	3,4%	4	12,5%
Totaal uit buitenland afkomstig	62	100,0%	59	100,0%	32	100,0%

2.8 Plaatsing volgens herkomstland via een erkende adoptiedienst

Bron: VCA

(1) Haags Verdragsland

Verdeling volgens geslacht en herkomstland

Herkomstland	Jongens	Meisjes	Totaal
Bulgarije	1	0	1
Burkina Faso	1	0	1
China	0	2	2
de Filipijnen	3	1	4
Haïti	2	1	3
India	2	2	4
Kazachstan	3	0	3
Portugal	1	0	1
Thailand	2	2	4
Vietnam	3	1	4
de Verenigde Staten	1	0	1
Zuid-Afrika	3	1	4
Totaal	22	10	32

2.9 Plaatsing via een erkende adoptiedienst volgens geslacht - 2018

Bron: VCA

Leeftijd van het kind

De gemiddelde leeftijd van de interlandelijke adoptiekinderen, geplaatst via de adoptiediensten, daalt lichtjes tot gemiddeld 4,56 jaar (ten opzichte van 4,69 jaar in 2017). Er werden 7 kinderen van 6 jaar of ouder geplaatst. De leeftijd van de kinderen is terug te vinden in tabel 2.10. Er werden 6 (18,75%) kinderen samen met een broer en/of zus geadopteerd en 18 (56,25%) kinderen hadden een specifieke ondersteuningsbehoefte, zoals een medisch probleem, ontwikkelingsstoornis, siblings, ouder dan 6 jaar en/of een extra belastende achtergrond (cf. tabel 2.17).

Aantal kinderen volgens leeftijd

Leeftijd	Aantal	%
0 jaar	1	3,13%
1 jaar	1	3,13%
2 jaar	3	9,38%
3 jaar	5	15,63%
4 jaar	6	18,75%
5 jaar	9	28,13%
6 jaar	2	6,25%
7 jaar	2	6,25%
8 jaar	1	3,13%
9 jaar	1	3,13%
10 jaar	0	0,00%
11 jaar	0	0,00%
12 jaar	1	3,13%
> 12 jaar	0	0,00%
Totaal	32	100%

2.10 Leeftijd in volle jaren van alle geplaatste adoptiekinderen via de erkende adoptiediensten - 2018

Bron: VCA

Gezinssituatie adoptieouders

De gemiddelde leeftijd van de adoptieouders die een kindje uit het buitenland adopteerden lag op 41,32 jaar voor de vaders (41,05 jaar in 2017) en 39 jaar voor de moeders (40,03 jaar in 2017). De spreiding in de verschillende leeftijdscategorieën is terug te vinden in tabel 2.11.

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	0	0
30-34 jaar	1	7
35-39 jaar	12	10
40-44 jaar	4	8
45-49 jaar	5	3
50-54 jaar	2	0
> 55 jaar	1	1
Totaal	25	29

2.11 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van de plaatsing - 2018

Bron: VCA

Van de 32 kinderen die door bemiddeling van een erkende adoptiedienst in Vlaanderen een nieuwe thuis vonden, werden 4 kinderen geadopteerd door een alleenstaande vrouw. Er werden 28 kinderen geadopteerd door een koppel.

In tabel 2.12 blijkt dat 12 kinderen als eerste en enige kind geplaatst werden in een gezin. 6 kinderen werden samen met een broer en/of zus geadopteerd en 14 kinderen kwamen terecht in een gezin met kinderen (tweede en volgende adopties, of aanwezigheid van al eigen kinderen).

Plaats in de kinderrij

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	12	37,5%
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	6	18,75%
Gezin met kinderen, plaatsing van 1 kind als onderste in de kinderrij	14	43,75%
Totaal	32	100%

2.12 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2018

Bron: VCA

Evolutie over de jaren heen

Op 1 september 2005 trad de adoptiewetgeving in voege die een einde maakte aan de vrije adopties. Elke adoptieprocedure wordt sindsdien opgevolgd door de overheid.

Tabel 2.13 geeft het aantal kinderen weer dat voor 2006 via bemiddeling van een erkende adoptiedienst in een adoptiegezin geplaatst werd. Dit is maar een gedeelte van het werkelijke aantal adoptiekinderen, omdat er geen duidelijk zicht is op het aantal vrije adopties die in die jaren in Vlaanderen gerealiseerd werden.

Tabel 2.14 geeft het aantal plaatsingen via een erkende adoptiedienst weer vanaf 2006 tot en met 2018.

Plaatsingen volgens herkomstland voor 2006

Herkomst-land	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bolivia		3	5		2	2	1	1						
Bulgarije						4	7	3	2	3	2			
Burundi			2	7		2								
Cambodja											1	20		
Chili	12	2	4	3	3	3		1	1					

China					2	8	10	18	34	29	42	49	64	63
Colombia	17	16	17	16	8	7	10	11	2	3	5	3	1	4
Ecuador	12	12	6	13	6	1	7	4	2	4	3	2	2	
El Salvador								1	1					
Ethiopië					3	1	25	18	31	17	22	29	17	59
de Filipijnen	9	10	13	13	9	15	9	12	19	11	11	9	17	7
Frankrijk			5	5	2	3								
Haïti	9	3		40	40	26	21	11	23	31	29	5		
India	77	68	60	73	66	49	38	36	35	32	18	12	13	10
Moldavië				1	2	3	3	7	2					
Nepal		1	5		1									
Oekraïne						2								
Roemenië	3	13	1		5	7	17	19	15	5	1			
Rusland							4	12	10	7	12	13	10	14
Rwanda	26	27	4											
Sri Lanka								2	3	3	7	7	3	5
Thailand								3	1	2	1	5	6	1
Vietnam				7	23	15	36	24	27	25	28	4		
Zaire				24	3	3								
Zuid-Afrika								1	2	1	5	7	10	9
Andere	11	12	5		2									
Totaal	176	167	127	202	177	151	188	184	210	173	187	165	143	172

2.13 Plaatsingen volgens herkomstland via de erkende adoptiediensten 1992 - 2005

Bron: VCA

Plaatsingen volgens herkomstland sinds 2006

Herkomstland	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bulgarije							2						1
Burkina Faso						1	1		2		1	2	1
Chili										4	1	1	
China	47	30	8	13	18	12	15	5	4	2	1	2	2
Colombia	3	3	1		3	2							
DR Congo										3			
Ethiopië	58	88	97	107	87	102	78	48	18	11	6	14	
de Filipijnen	10	9	6	2	2	5	4	3	7	7	5	6	4
Gambia										3			
Guinee									4	3	14	10	
Haïti				3	3				1				3
India	15	5	9		10	6	3	2	3	2	4	6	4
Kazachstan		26	58	86	64	22						1	3
Kenia								3					
Marokko						3		1					
Nigeria						1					1		
Oeganda								2	2	18	11		
Polen			4	2		12	10		12	10	8	4	
Portugal										1	1	6	1
Rusland	17	4	8	14									
Sri Lanka	3	2	5	3	3	2							
Thailand	1	2	4	3	3	2	1	3	2	5		3	4
Togo									1		2		
de Verenigde Staten													1
Vietnam											1	2	4

Zuid-Afrika	8	7	10	11	12	10	8	5	5	2	6	2	4
Totaal	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59	32

2.14 Plaatsingen volgens herkomstland via de erkende adoptiediensten 2006 - 2018

Bron: VCA

Wachttijden

De gemiddelde wachttijd varieert naargelang het herkomstland. Enerzijds is er een wachttijd tot een kindtoewijzing en daarna kan het nog even duren voordat het kind effectief geplaatst wordt in het gezin. Sommige landen eisen na toewijzing dat de ouders een bepaalde tijd (van enkele weken tot enkele maanden) ter plaatse doorbrengen, bij andere landen wordt de adoptie pas maanden na de toewijzing afgerond waarna de ouders hun kindje kunnen ophalen.

In 2018 werden 32 kinderen toegewezen en sommige van deze kinderen zullen dus pas in 2019 effectief in hun gezin geplaatst worden.

Een wachttijd berekenen kan op veel verschillende manieren. Er kan gerekend worden vanaf aanmelding, vanaf het geschiktheidsvonnis, vanaf ondertekening van de bemiddelingsovereenkomst, vanaf verzending dossier naar het herkomstland,... Het VCA heeft er de afgelopen jaren steeds voor gekozen om te rekenen vanaf het geschiktheidsvonnis. Er wordt ook steeds gerekend met gemiddelden waardoor individuele uitschieters het gemiddelde sterk omhoog of omlaag kunnen halen.

In tabel 2.15 wordt de gemiddelde wachttijd weergegeven die verstrijkt tussen de datum van het geschiktheidsvonnis en de kindtoewijzing. Tabel 2.16 toont de wachttijd tussen de datum van het geschiktheidsvonnis en de effectieve plaatsing. Er wordt telkens bij vermeld over hoeveel toewijzingen of plaatsingen het gaat.

Wachttijden kindtoewijzingen

Herkomstland	Wachttijd in maanden	Wachttijd in jaren/maanden	Aantal kindtoewijzingen
Bulgarije	72	6j.	1
Burkina Faso	42	3j. 6m.	3
China	3	3m.	2
de Filipijnen	50	4j. 2m.	5
de Verenigde Staten	13	1j. 1m.	1
Haïti	31	2j. 7m.	2

Kazachstan	9	9m.	4
Portugal	16	1j. 4m.	2
Thailand	47	3j. 11m.	4
Togo	17	1j. 5m.	1
Vietnam	53	4j. 5m.	3
Zuid-Afrika	52	4j. 4m.	4
Totaal			32

2.15 Wachtijden kindtoewijzingen per herkomstland - 2018

Bron: VCA

Wachtijden plaatsingen

Herkomstland	Wachtijd in maanden	Wachtijd in jaren/maanden	Aantal plaatsingen
Bulgarije	77	6j. 5m.	1
Burkina Faso	55	4j. 7m.	1
China	7	7m.	2
de Filipijnen	60	5j.	4
Haïti	14	1j. 2m.	3
India	39	3j. 3m.	4
Kazachstan	61	5j. 1m.	3
Portugal	22	1j. 10m.	1
Thailand	10	10m.	4
de Verenigde Staten	49	4j. 1m.	1
Vietnam	48	4j.	4
Zuid-Afrika	54	4j. 6m.	4
Totaal			32

2.16 Wachttijden plaatsingen per herkomstland - 2018

Bron: VCA

Kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte

Aangezien verschillende landen eigen definiëringen en begrippen hanteren over adoptiekinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte (ook 'special needs' genoemd), werd door het VCA beslist om op basis van internationaal onderzoek en getoetst aan de ervaring in het Vlaamse werkveld, het begrip 'special needs' te definiëren.

Het begrip 'special needs' werd opgesplitst in 5 deeldomeinen, met name:

- (1) Siblings (broers en/of zussen);
- (2) Kinderen met medische problemen;
- (3) Kinderen met een extra belastende achtergrond en/of gedragsproblemen;
- (4) Kinderen met een ontwikkelingsstoornis;
- (5) Oudere kinderen (ouder dan 6 jaar).

Er dient hierbij ook rekening te worden gehouden met de mogelijkheid op een cumulatief risico, waarbij kinderen soms tot meer dan één categorie behoren, bijvoorbeeld een kind, ouder dan 6 jaar, met een ontwikkelingsstoornis.

In 2018 werden 18 kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte geplaatst. De tabel hieronder biedt een overzicht per type ondersteuningsbehoefte:

Categorie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ouder dan 6 jaar	5	4	3	2	1	2	3
Medisch probleem	15	5	4	7	6	5	5
Sibling	6	4	8	1		2	4
Extra belastende achtergrond (of gedragsproblemen)	1	3	2	1	6	1	
Ontwikkelingsstoornis	1	3	3	1			1

Ouder dan 6 jaar + sibling	6	2	2	5			
Ouder dan 6 jaar + extra belastende achtergrond	3	1	2	2	1	2	2
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem				1		2	
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem + extra belastende achtergrond					1	1	
Medisch probleem + extra belastende achtergrond	1	1	1				2
Medisch probleem + ontwikkelingsstoornis	4			4	2	2	1
Medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond					1		
Medisch probleem + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond					1		
Sibling + medisch probleem			3	2	2	1	
Sibling + extra belastende achtergrond	1	2	1	2	2	1	

Ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond				1			
Sibling + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond			1	2			
Ouder dan 6 jaar + sibling + extra belastende achtergrond	4	2	2	1	1	2	
Ouder dan 6 jaar + sibling + ontwikkelingsstoornis				1			
Ouder dan 6 jaar + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond				1	4		
Ouder dan 6 jaar + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	2		2			4	
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1			1		1	
Ouder dan 6 jaar + sibling + medisch probleem + extra belastende achtergrond						1	

Medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1					1	
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1			1		1	
	52	27	34	36	28	29	18

2.17 Overzicht kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte 2012 - 2018

Bron: VCA

Interlandelijke adoptie van een niet-gekend kind zonder bemiddeling

Kandidaat-adoptieouders kunnen ervoor kiezen om een interlandelijke adoptieprocedure te doorlopen zonder bemiddeling van een erkende adoptiedienst. In dit geval spreekt men van een zelfstandige adoptie. Wanneer kandidaat-adoptanten aangeven zelfstandig te willen adopteren, kan de mogelijkheid bekeken worden om versneld door te stromen. In het kader van deze versnelde doorstroom heeft het VCA een gesprek met deze kandidaat-adoptanten, na het volgen van de eerste 2 infosessies. In 2018 had het VCA 7 gesprekken in het kader hiervan. Kandidaat-adoptieouders gaven aan te denken aan een zelfstandige adoptie uit Colombia (2 keer), Marokko (1 keer), Mexico (1 keer) en Roemenië (3 keer). 5 kandidaat-adoptanten (2 keer Colombia en 3 keer Roemenië) konden, omwille van het feit dat ze een realistisch zelfstandig adoptieproject konden voorstellen versneld doorstromen naar de voorbereiding.

In 2018 ontving het VCA 1 aanvraag voor kanaalonderzoek van zelfstandige adoptanten, met name voor een adoptie uit Peru.

Kanaalonderzoek zelfstandige interlandelijke adopties	
Kanaaldossier ontvangen	
Peru	1

Totaal	1
Kanaalonderzoek opgestart	
	0
Totaal	0
Goedkeuring kanaal	
	0
Totaal	0
Verzending ouderdossier naar buitenland	
Roemenië	2
Totaal	2
Ontvangen kinddossier	
Roemenië	3 (waarvan 2 siblings)
Totaal	3
Goedkeuring kindtoewijzing	
Roemenië	3
Totaal	3
Aangekomen kinderen	
Burundi	1
Peru	1
Roemenië	3
Totaal	5

2.18 Kanaalonderzoek zelfstandige interlandelijke adopties - 2018

Bron: VCA

In 2018 verstuurde het VCA 2 ouderdossiers naar Roemenië en ontving zij hiervoor ook een kinddossier dat werd goedgekeurd. In 2018 kwamen in totaal 5 kinderen toe in België via een zelfstandige adoptie: 3 kinderen uit Roemenië (waarvan 2 siblings), 1 kind uit Peru en 1 kind uit Burundi. 2 van de ouderdossiers (Peru en Burundi) werden voor 2018 opgestuurd naar de respectievelijke herkomstlanden.

In 2 gezinnen ging het om in totaal 3 kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte: in één geval ging het om siblings, in een ander geval ging het om een kind met een ontwikkelingsstoornis.

2.5.2 Bemiddeling door een binnenlandse adoptiedienst

Binnenlandse adoptie gaat over de adoptie van kinderen die in België verblijven en die niet met het oog op adoptie naar België zijn gekomen.

Vanaf 1 december 2016 is Adoptiehuis vergund als enige erkende adoptiedienst voor binnenlandse adoptie. De dienst staat in voor de begeleiding van de afstandsouders, de begeleiding van de kandidaat-adoptieouders, de bemiddeling en de nazorg.

Bij binnenlandse adopties zonder de bemiddeling door een adoptiedienst gaat het altijd om gekende kinderen (stiefkinderen, pleegkinderen, kinderen van familie,...). Meer informatie hierover is te lezen in paragraaf 3.2.

Aanmelding

Alle kandidaat-adoptieouders die een binnenlands kind willen adopteren, hetzij via een erkende adoptiedienst, hetzij zelfstandig, melden zich rechtstreeks aan bij het VCA. Het VCA registreert alle aanmeldingen en volgt het verdere verloop van de procedure op. Zoals eerder vermeld, wordt er sinds begin 2016 geen onderscheid meer gemaakt tussen aanmeldingen voor binnenlandse of interlandelijke adoptie, maar melden kandidaat-adoptieouders zich louter aan voor de adoptie van een ongekend kind.

Vorbereiding

Ook in deze fase wordt er sinds begin 2016 geen onderscheid meer gemaakt tussen binnenlandse of interlandelijke adoptie.

Maatschappelijk onderzoek

Wanneer de kandidaat-adoptanten hun voorbereidingsattest ontvangen hebben, dienen zij ook een verzoekschrift in bij de familierechtbank om geschikt te worden verklaard. Net zoals bij interlandelijke adoptie, voert de DMO in opdracht van de familierechtbank dit onderzoek uit. Het is aan de familierechtbank

om een beslissing te nemen of de kandidaten al dan niet geschikt zijn om te adopteren. Indien positief, ontvangen de kandidaten een geschiktheidsvonnis, waarmee de kandidaten een bemiddelingscontract met Adoptiehuis kunnen afsluiten.

In 2018 werden in totaal 30 bemiddelingscontracten tussen Adoptiehuis en kandidaat-adoptanten afgesloten.

Geplaatste kinderen

In 2018 werden 22 kinderen geplaatst via Adoptiehuis. Het ging om 12 meisjes en 10 jongens. Van de 22 kinderen zijn 2 kinderen kort na de plaatsing terug naar de moeder gegaan. In 2018 werden dus 20 kinderen effectief geplaatst.

Voor alle adoptiegezinnen ging het om een eerste binnenlandse adoptie. Een gezin had reeds een kind geadopteerd uit het buitenland en in 2 gezinnen verbleven er reeds pleegkinderen.

Voorafgaand aan de adoptie en de toewijzing begeleidt Adoptiehuis de biologische ouders met het oog op het nemen van een gefundeerde beslissing over de toekomst van hun kind en henzelf. Slechts een beperkt aantal begeleidingen leidt uiteindelijk tot een adoptieplaatsing. Voor het merendeel van de opgestarte begeleidingen werd een minder ingrijpende oplossing gevonden, zoals het zelf opvoeden van het kind, al dan niet met gezinsondersteuning, via pleegzorg of verblijf in een voorziening voor moeder en kind,...

Gezinssituatie

De gemiddelde leeftijd van de adoptievaders die een kind adopteerden via een erkende adoptiedienst was 37,62 jaar (37,11 jaar in 2017) en van de adoptiemoeders 41,44 jaar (41,25 jaar in 2017).

Van de 20 kinderen kwamen 8 kinderen terecht in een gezin met 2 vaders. Er werden 10 kinderen geplaatst bij een vader en een moeder. Er werd ook 1 kind geplaatst bij een alleenstaande man en 1 kind bij een alleenstaande vrouw. In 2018 werden er in totaal 9 vrouwen adoptiemoeder en 29 mannen adoptievader (zie tabel 2.19). Of er al kinderen in het gezin aanwezig waren bij de plaatsing kan teruggevonden worden in tabel 2.20.

Geplaatste kinderen via een adoptiedienst

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geplaatste kinderen	32	29	24	35	25	30	26	23	22	23	29	20

2.19 Aantal kinderen geplaatst via Adoptiehuis 2007 - 2018

Bron: VCA

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	1	0
30-34 jaar	7	0
35-39 jaar	12	2
40-44 jaar	7	6
45-49 jaar	2	1
Totaal	29	9

2.20 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van plaatsing - 2018

Bron: VCA

Plaats in de kinderrij

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	15	75
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	2	10
Gezin met kinderen, plaatsing van 1 kind als onderste in de kinderrij	3	15
Totaal	20	100

2.21 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2018

Bron: VCA

2.6 Erkenning en registratie

Na de adoptie van een kind geboren uit het buitenland, moet de adoptiebeslissing ingeschreven worden in de registers van de burgerlijke stand. De meeste adopties worden uitgesproken in het land van herkomst. Deze adoptiebeslissing moet echter eerst erkend worden door de FCA om ook in België uitwerking te hebben. In 2018 heeft de FCA 30 Nederlandstalige interlandelijke adoptiebeslissingen erkend en geregistreerd.

3. ADOPTIE VAN EEN GEKEND KIND

3.1 Intrafamiliale adoptie

Men spreekt over een intrafamiliale adoptie, wanneer iemand een kind adopteert dat familie is en in het buitenland woont. Deze adoptieprocedure is van toepassing als je tot in de vierde graad verwant bent met het te adopteren kind (bijvoorbeeld een neef of nicht) of als je voorafgaand aan de adoptie met het kind hebt samengewoond. Voor kinderen die familie zijn, maar verder dan de vierde graad, geldt de gewone adoptieprocedure.

Bij een intrafamiliale adoptie zal de adoptieprocedure meestal zonder tussenkomst van een adoptiedienst verlopen. Het gaat dan ook om een zelfstandige adoptie. Het VCA begeleidt in dit geval de kandidaat-adoptanten doorheen het proces. Deze procedure moet dus altijd bij het VCA opgestart worden.

In 2018 werden door het VCA 33 aanmeldingen geregistreerd voor een intrafamiliale adoptie:

Aanmeldingen	2016	2017	2018
Intrafamiliale adoptie	31	36	33

3.1 Aantal aanmeldingen voor intrafamiliale adoptie 2016 - 2018

Bron: VCA

3.1.1 Aanmelding en voorbereiding

De voorbereiding op een intrafamiliale adoptie verloopt ook in 2 fasen: een eerste gesprek met het VCA en vervolgens de voorbereiding door Steunpunt Adoptie. Bij hun aanmelding moeten kandidaat-adoptieouders een vragenlijst invullen over de situatie van het te adopteren kind. In 2018 ontving het VCA 33 dergelijke vragenlijsten voor de adoptie van een kind van de familie. Er gingen 21 kandidaat-adoptieouders in op de uitnodiging tot een individueel gesprek bij het VCA.

Tijdens dit gesprek lichtte het VCA hen de verplichte adoptieprocedure uitvoerig toe en werd er verder ingegaan op hun specifieke adoptieproject. Nadien kregen zij een schriftelijke neerslag van dit gesprek waarin een eerste inschatting gegeven werd over de realiseerbaarheid van de geplande adoptie. Deze inschatting bestaat uit informatie over de adoptabiliteit van het kind (worden alle toestemmingen gegeven?), de subsidiariteit van de adoptie (zijn er geen andere oplossingen ter plaatse voor het kind?) en de specifieke situatie in het land van herkomst (voldoen de toekomstige adoptieouders en -kind aan de voorwaarden van het land, is een adoptiesamenwerking mogelijk met het land van herkomst, heeft het VCA ervaring met dit land?).

Als op basis van deze informatie blijkt dat het weinig zin heeft om de procedure verder te zetten, omdat er zich problemen zullen voordoen tijdens de procedure, dan worden de kandidaat-adoptieouders hierover ingelicht via deze inschatting. Zo vermijdt het VCA dat er hooggespannen, maar onrealistische verwachtingen ontstaan bij het kind en/of bij zijn familie.

Op basis van de inschatting van het VCA beslissen de kandidaat-adoptieouders of ze de rest van de procedure willen doorlopen of niet.

Als zij verder willen gaan dan verwijst het VCA hen door naar een voorbereidingsprogramma dat gegeven wordt door Steunpunt Adoptie. Hierin wordt vooral aandacht besteed aan de eigenheid van adoptie en de betekenis ervan voor de 3 betrokken partijen, met name de geboorteouder(s), het adoptiekind en de adoptieouder(s), binnen deze specifieke adoptiecontext. Dit programma wordt een paar keer per jaar georganiseerd, rekening houdend met het aantal aanvragen. De voorbereiding duurt 1 dag. In 2018 ging het om 4 voorbereidingsessies in het kader van een intrafamiliale adoptie. 9 gezinnen (koppels en alleenstaanden) hebben het voorbereidingsprogramma voor een intrafamiliale adoptie afgerond en ontvingen een attest van voorbereiding.

3.1.2 Maatschappelijk onderzoek en geschiktheid

Na ontvangst van het voorbereidingsattest, moeten de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift indienen bij de familierechtbank om geschikt te worden verklaard. Net zoals bij de adoptie van een ongekend kind, voert de DMO in opdracht van de familierechtbank dit onderzoek uit. In 2018 werden 5 tussenvonnissen uitgesproken, waarin een dergelijk onderzoek bevolen werd.

In 2018 voerde DMO Brussel 7 maatschappelijke onderzoeken uit in het kader van een intrafamiliale adoptie. Hierbij werd 5 keer een positief en 2 keer een negatief advies gegeven.

Na ontvangst van het advies van de DMO, is het aan de familierechtbank om een beslissing te nemen of de kandidaten al dan niet geschikt zijn om te adopteren. Indien positief ontvangen de kandidaten een geschiktheidsvonnis, dat de kandidaten nodig hebben voor de samenstelling van hun ouderdossier voor verzending naar het land van herkomst.

Geschiktheidsvonnissen intrafamiliale adoptie

Type vonnis	Aantal
Geschikt voor 1 kind	4
Geschikt voor specifiek kind	1
Geschikt voor 2 specifieke kinderen	1
Niet geschikt	1
Totaal	7

3.2 Aantal en type vonnissen voor intrafamiliale adopties - 2018

Bron: VCA

Sommige kandidaat-adoptieouders leven onbewust de Belgische regelgeving niet na door een adoptie te laten uitspreken in het land van herkomst voordat ze geschikt verklaard zijn. Voor deze kandidaat-adoptieouders bestaat de mogelijkheid om de adoptie te regulariseren. Dit betekent dat de FCA in uitzonderlijke omstandigheden de kandidaat-adoptieouders de toestemming kan geven om de Belgische adoptieprocedure (voorbereiding, maatschappelijk onderzoek en geschiktheidsvonnis) toch op te starten ook al is er al een vonnis uitgesproken in het land van herkomst. Na de geschiktheidsprocedure kan de FCA de adoptie toch erkennen. Dit is alleen mogelijk in het kader van intrafamiliale adopties die aan strikte voorwaarden voldoen. Er werd eenmaal advies verleend door het VCA aan de FCA omtrent de subsidiariteit en adoptabiliteit van een reeds geadopteerd kind uit Rwanda. Dergelijk advies wordt steeds gebaseerd op een kinddossier van het land van herkomst. Dit gezin, die vanuit Rwanda geadopteerd heeft, kreeg de toelating van de FCA om de adoptieprocedure in België te starten na een regularisatieprocedure. Dit kind kwam nog niet in België aan in 2018.

3.1.3 Kanaalonderzoek

In het geval van een interlandelijke zelfstandige adoptie stellen kandidaten een inlichtingendossier samen over het door hen gekozen kanaal. Op basis van de aangeleverde informatie voert het VCA een kanaalonderzoek uit; dit start zodra het geschiktheidsvonnis beschikbaar is (dus na het doorlopen van de procedure van voorbereiding en geschiktheid).

Het kanaalonderzoek neemt in principe maximaal 4 maanden in beslag. Er bestaat de mogelijkheid om de termijn tweemaal, met telkens 2 maanden te verlengen tot maximaal 8 maanden.

De beoordeling van een kanaal gebeurt op gelijkaardige wijze als bij een adoptiedienst. Na goedkeuring van het zelfstandige adoptiekanaal vervult het VCA een belangrijke rol in de verdere procedure, onder meer wat betreft de verzending van het ouderdossier naar de bevoegde autoriteiten, het ontvangen van

het kinddossier en het matchingsvoorstel, de goedkeuring van het kinddossier en de matching en tenslotte de opmaak van de nodige attesten met het oog op de erkenningsprocedure.

Binnen de zelfstandige adopties hanteert het VCA een specifieke aanpak als het gaat over een intrafamiliale adoptie. Aan deze groep kandidaat-adoptieouders wordt gevraagd een vragenlijst in te vullen bij hun aanmelding (cf. paragraaf 3.1.1). Deze vragenlijst wordt gebruikt ter voorbereiding van een individueel gesprek over de slaagkans van de adoptie. Wanneer kandidaat-adoptieouders beslissen om verder te gaan, kan het VCA al starten met een voorbereidend onderzoek van het kanaal. Op die manier wordt tijd gewonnen zodat, indien de adoptie wordt toegestaan, het kind snel zijn familie in België kan vervoegen. Het eigenlijke kanaalonderzoek en de beoordeling van het kanaal, kan alleen maar starten nadat een geschiktheidsvonnis werd uitgesproken.

In 2018 startte het VCA voor 7 intrafamiliale dossiers een kanaalonderzoek op na ontvangst van het geschiktheidsvonnis (Congo, Ivoorkust, Kameroen, Liberia, Nepal, Rwanda en Togo). Het kanaalonderzoek dat startte in 2017 van Nigeria en Oekraïne werd in 2018 afgerond met de toelating het adoptiedossier te starten. Het kanaalonderzoek voor Liberia, Rwanda en Togo werd in 2018 afgerond met de toelating het adoptiedossier op te starten. De kanaalonderzoeken voor Congo en Ivoorkust werden negatief geëvalueerd, aangezien er in beide landen een moratorium is op interlandelijke adoptie. De kanaalonderzoeken voor Kameroen en Nepal, opgestart in 2018, lopen verder in 2019.

Er werd een ouderdossier opgestuurd naar Liberia, Nigeria, Oekraïne en Rwanda. Het VCA ontving tevens in 2018 een kinddossier uit Nigeria, Liberia en Burkina Faso (ouderdossier verzonden in 2017). Het VCA keurde de kindtoewijzingen uit Liberia (2 kinderen) en Nigeria (3 kinderen) goed. In 2018 kwamen 2 kinderen via intrafamiliale adoptie uit Liberia aan in Vlaanderen. Omdat het subsidiariteitsprincipe te weinig door de autoriteiten van Burkina Faso gegarandeerd kon worden, vroeg het VCA bijkomende informatie over dit kinddossier aan de centrale autoriteit in Burkina Faso. De kandidaat-adoptanten beslisten hierop hun intrafamiliaal dossier stop te zetten.

Intrafamiliale adoptie	
Kanaalonderzoek opgestart	
(na geschiktheidsvonnissen)	
DR Congo	1
Ivoorkust	1
Kameroen	1
Liberia	1
Nepal	1
Rwanda	1
Togo	1
Totaal	7
Verzonden ouderdossiers	
Liberia	1
Nigeria	1
Oekraïne	1
Rwanda	1
Totaal	4
Ontvangen kinddossiers	
Burkina Faso	1
Liberia	2
Nigeria	3
Totaal	6
Goedkeuring kindtoewijzing	
Liberia	2
Nigeria	3

Weigering kindtoewijzing	
Totaal	0
Stopzetting na ontvangst kinddossier	
Burkina Faso	1
Totaal	1
Aangekomen kinderen	
Liberia	2
Totaal	2

3.3 Overzicht van intrafamiliale adoptiedossiers die door het VCA behandeld werden - 2018

Bron: VCA

3.2 Binnenlandse adoptie van een gekend kind

Bij zelfstandige binnenlandse adopties gaat het altijd om adopties van gekende kinderen (stiefkinderen, pleegkinderen, kinderen van familie,...) die zich reeds in België bevinden.

3.2.1 Aanmelding en voorbereiding

Er is een lichte stijging van het aantal kandidaat-adoptieouders dat zich aanmeldt voor een zelfstandige binnenlandse adoptie ten opzichte van 2017. In het geval van een adoptie van een eigen kind, gaat het bijvoorbeeld om de biologische vader die zijn kind niet tijdig bij de ambtenaar van burgerlijke stand erkend heeft of waarbij een andere man (in plaats van de biologische vader) het kind erkend heeft.

Aanmeldingen bij het VCA

	2016		2017		2018	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Zelfstandig	188	100,0	181	100,0	190	100
<i>Waarvan</i>						
-stiefouder hetero	156	82,9	152	83,98	146	76,84
-stiefouder holebi	9	4,9	8	4,42	9	4,74
-gekend kind (pleegkind, draagmoeders, ...)	8	4,2	12	6,63	20	10,53

-kind van familie (kleinkind, neef, nicht, ...)	15	7,9	7	3,87	12	6,31
-eigen kind			2	1,10	3	1,58

3.4 Aantal aanmeldingen binnenlandse zelfstandige adoptie - 2018

Bron: VCA

Steunpunt Adoptie is verantwoordelijk voor de voorbereiding van kandidaat-adoptieouders die een gekend kind wensen te adopteren. In 2018 volgden 164 gezinnen (koppels of alleenstaanden) deze voorbereiding (met ontvangst van het voorbereidingsattest).

Aantal voorbereidingen voor de binnenlandse adoptie van een gekend kind

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Adoptie van een gekend kind	284	376	295	401	282	363	240	178	97	164	164

3.5 Afgeronde voorbereidingen binnenlandse adoptie gekend kind 2008 - 2018

Bron: VCA

3.2.2 Verzoekschrift adoptie met mogelijk maatschappelijk onderzoek

Na ontvangst van het voorbereidingsattest, moeten de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift tot adoptie indienen bij de familierechtbank. Bij een zelfstandige adoptie is er vaak al een sociaal-affectieve band tussen de kandidaat-adoptieouder en het betrokken kind. Het maatschappelijk onderzoek is omwille van deze band niet verplicht. De familierechter oordeelt hierover en beslist of het onderzoek nodig is of niet. Een adoptie van een gekend kind kan dus ook zonder een maatschappelijk onderzoek.

In 2018 ontving de DMO via het VCA 4 opdrachten van de familierechtbank in het kader van een zelfstandige adoptie. In deze gevallen geeft de DMO echter geen eindadvies, maar geeft zij een afweging van de verschillende beschermings- en risicofactoren, gezien het hier gaat om gekende kinderen die vaak al langere tijd in het gezin van de kandidaat-adoptanten verblijven.

Via het aanmeldingsformulier voor de binnenlandse adoptie van een gekend kind, ontvangt het VCA de gegevens van de biologische ouder(s). Vervolgens stuurt het VCA hun gegevens door naar Adoptiehuis. Adoptiehuis nodigt de biologische ouder(s) uit voor een informatiegesprek over de gevolgen van adoptie voor hen als ouder en voor het kind, alsook over de mogelijkheden, rechten en plichten. Dit gesprek is niet verplicht, maar heeft als doel hen te begeleiden bij het nemen van een geïnformeerde beslissing. Adoptiehuis verstuurde in dit kader 71 brieven met een uitnodiging. 21 biologische ouder(s) gingen hierop in.

Daarnaast voert Adoptiehuis in opdracht van de familierechtbank ook maatschappelijk onderzoeken uit. Deze opdracht ontvangt Adoptiehuis via het VCA. Adoptiehuis moet de weigering van biologische ouders om toestemming te geven tot adoptie van hun kind onderzoeken en contacteert hen hierover schriftelijk met een uitnodiging voor een gesprek. In 2018 voerde Adoptiehuis 9 maatschappelijke onderzoeken (16 in 2017) uit.

Het is aan de familierechtbank om op basis van het eventuele onderzoek een beslissing te nemen of de kandidaat-adoptanten al dan niet mogen adopteren.

Adoptievonnissen

Het VCA wordt niet systematisch op de hoogte gehouden van ieder adoptievonnis naar aanleiding van een verzoekschrift tot adoptie van een gekend kind in België. Zodoende is het onmogelijk om een precies cijfer te geven van het aantal kinderen dat in 2018 via deze adoptieprocedure geadopteerd werd.

De FCA nam in 2018 akte van 336 overschrijvingen van binnenlandse adopties, waarvan 145 adopties betrekking hebben op kinderen die op het ogenblik van de uitspraak jonger dan 18 jaar waren. Aangezien er via bemiddeling door Adoptiehuis in 2018 20 kinderen geplaatst werden, kunnen we stellen dat een groot aantal adoptievonnissen de adoptie van een gekend kind in België betreft.

De tekst van het Haags Adoptieverdrag (Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie - 's-Gravenhage, 29 mei 1993) is te raadplegen op https://assets.hcch.net/upload/text33_nl.pdf

Kind en Gezin

Hallepoortlaan 27

1060 Brussel

Vlaams Centrum voor Adoptie:

02 533 14 76

www.kindengezin.be